24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
НОЯБРЬ
27
КĔÇНЕРНИКУН
280 (5995) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Ноябрĕн 25-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерÿ

Ноябрĕн 25-мĕшĕнче пирĕн войскăсем пур фронтсенче те противника хирĕç çапăçнă. Фронтăн Волоколамск, Сталиногорск тата Ростов (Дон çинчи Ростов) участокĕсенче уйрăмăнах вăйлă çапăçусем пулнă.

Ноябрĕн 24-мĕшĕнче сывлăшри çапăçусенче нимĕçсен 5 самолетне персе антарнă. Пирĕн икĕ самолет пĕтнĕ.

Ноябрĕн 25-мĕшĕнче Мускав патĕнче нимĕçсен 3 самолетне персе ÿкернĕ.

* * *

Ноябрĕн 24-мĕшĕнче пирĕн авиаци нимĕçсенне 29 танк, 12 бронемашина, войскăсем ларса пыракан 506 автомашина, горючи тултарнă темиçе автоцистерна, 26 оруди, снарядсем турттарса пыракан чугунçул составне, 60 лавне пĕтерсе тăкнă тата тăшман пехотин полкне вĕлерсе пĕтернĕ.

* * *

Хĕвеланăç фронтĕнчи участоксенчен пĕринче çапăçакан Масленников юлташ чаçĕсем 10 кун хушшинче нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсене 9000 çынна вĕлерсе пĕтернĕ. Тăшманăнне 38 танк, 19 оруди, 19 миномет, 230 мотоцикл пĕтерсе тăкнă тата 5 танк, 10 оруди, 32 автомашина, 116 мотоцикл, 55 пулемет тытса илнĕ.

* * *

Кăнтăр-Хĕвеланăç фронтĕнчи участоксенчен пĕринче çапăçакан Московцев юлташăн чаçĕ нимĕçсене пысăк сухатусем кÿнĕ, пĕр кун хушшинче кăна противникăн салтакĕсемпе офицерĕсене 800 çынна вĕлерсе пĕтернĕ, 6 танк, 5 бронемашина, çар хатĕрĕсем тиенĕ 26 автомашина пĕтерсе тăкнă.

* * *

Кăнтăр фронтĕнче кĕрешекен пирĕн летчиксем пĕр кун хушшинче нимĕçсен 20 танкне, 4 бронемашинине, 6 орудине, 355 автомашинине, горючи тултарнă 13 автоцистернине пĕтерсе тăкнă, противникăн салтакĕсемпе офицерĕсене 1000 çынна çити вĕлернĕ.

* * *

Фронтăн Волоколамск енче тăшманăн тылĕнче З. юлташ ертсе пыракан партизансен отрячĕ виçĕ кун хушшинче противникăн боеприпассемпе апатçимĕç турттарса пыракан 8 автомашинине пĕтерсе тăкнă. Отрядри боецсем нимĕçсен çул çинче чарăнса ларнă пĕр бронемашинине стройран кăларнă. Завод директорĕ И. юлташ ертсе пыракан партизансен отрячĕ нимĕçсен подразделенийĕ çĕр каçма вырнаçнă Н. ялĕ çине çĕрле пырса тапăннă. Партизансем противник йышăннă çуртсене çавăрса илнĕ те пеме пуçланă, 35 фашиста вĕлерсе пĕтернĕ. Çав отрядах нимĕçсен фронт патнелле боеприпассемпе бензин турттарса пыракан çулĕ çинче засада тунă. Партизансем пĕр кун хушшинче 3 автоцистернăна тата боеприпассем тиенĕ икĕ грузовика çунтарса янă. Орденоносец Е. юлташ ертсе пыракан партизансен отрячĕ уйсăмăнах паттăррăн çапăçать. Ноябрь уйăхĕн варринче партизансем нимĕçсен транспортнăй самолетне пĕтерсе тăкнă, нимĕç салтакĕсен юланутлă отрядне вĕлерсе пĕтернĕ, пĕр кĕпере сирпĕнтернĕ тата оккупантсен 4 грузовикне çунтарса янă.

* * *

Хĕвелтухăç фронтĕнчи çапăçусенче нимĕçсен фашистла çарĕ çынсем тĕлĕшпе питĕ пысăк сухатусем тÿсет. Тыткăна илнĕ фашистла салтаксемпе офицерсем каласа панисем тата вĕсен çумĕнче тупнă çырусем çавна питех те уççăн çирĕплетсе параççĕ. Тыткăна илнĕ нимĕç салтакĕ Иозеф Фегер çапла пĕлтернĕ: «9-мĕш пехотнăй дивизин сухатусем питĕ пысăк. Пирĕн ротăра чĕрĕ юлнисем 30—40 çынран ытла мар, анчах та çав салтаксенчен нумайĕшĕ армине илме юрăхлă мар. Пĕрин ÿпки сывмар, тепри чалăш-чĕлĕшскер, виççĕмĕшĕ—пÿсĕр çинĕскер тата ытти те». Санитар Ортвин Буковский хăйĕн йăмăкĕ патне çапла çырать: «Манпа пĕрле кунта килнĕ салтаксенчен хăшпĕрисем кăна чĕрĕ юлчĕç, нумайĕшĕсем пĕтрĕç. Подразделенисен командирĕсем 5 çын вилнĕ, пирĕн рота командирĕ пулнăскер те вилнĕ». Виççĕмĕш моторизованнăй дивизин 6-мĕш пехотнăй полкĕнчи тыткăна илнĕ старший ефрейтор Гергард Финктейзер çапла каласа панă: «Пирĕн ротăра 120 салтак пĕтрĕç. Рота валли çынсем икĕ хутчен хушса пачĕç, вĕсем пуринчен ытларах—çамрăксем, çар ĕçне 4 эрне кăна вĕреннĕскерсем. Ротăн çапăçури пултарулăхне çакă вара хытă чакарчĕ. Салтаксем хушшинче вăрçа хирĕçле шухăш-кăмăлсем сарăлнă. Германи çарĕнче питĕ пысăк сухатусем пулнă пирки Германие сывăх вăхăтрах çĕмĕрсе тăкĕç, тесе шутлаççĕ нумайĕшĕсем». Нимĕç салтакĕ Раймут Итхайн хăйĕн сывăх юлташĕ патне—Лиза Фолнхаус патне çапла çырать: «Россия çине похода кайни мана çав тери йăлăхтарса çитерчĕ. Шăнса пăсăлнă çынсем тата чирлисем питĕ те нумай, пирĕн чаç кĕçех акă лазарет пулса кайĕ».

Ноябрĕн 26-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерÿ

Ноябрĕн 26-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн чаçсем противника хирĕç пур фронтсенче те çапăçнă.

* * *

Кăнтăр Хĕвеланăç фрончĕн участокĕсенчен пĕринче кĕрешекен Коротеев юлташăн чаçĕ пĕр кун хушшинчи çапăçусенче тăшманăн 4 танкне, минометсен икĕ батарейине, 88 автомашинине пĕтерсе тăкнă тата фашистсен салтакĕсемпе офицерĕсене 1400 çын вĕлерсе пĕтернĕ.

* * *

Запорожец капитан командир пулса ертсе пыракан пирĕн икĕ танк нимĕç танкĕсен колоннин атакине сирсе янă. Пуçланса кайнă çапăçура совет танкисчĕсем нимĕçсенне 2 танк, 4 автомашина тата противникăн салтакĕсемпе офицерĕсене 300 çынна çити пĕтерсе тăкнă.

* * *

Орел облаçĕн нимĕçсем тытса илнĕ районĕсенчен фашистла ирсĕрсем çавтери тискер ĕçсем туни çинчен калакан хыпарсем килсе тăраççĕ. Сож юханшывĕн районĕнче нимĕçсен патрулĕ 7 колхозника тытса чарнă. Вĕсенчен пĕрин çумĕнче вăл «Красный партизан» колхоз членĕ пулса тăни çинчен калакан справка пулнă. «Партизан» тенĕ сăмах хăй кăна фашистсене уртарса янă. Вĕсем колхозниксене çиччĕшне те вырăнтах персе пăрахнă. Нимĕçсем Ольговка тата Калиновка ялĕсене, унти хресченсем хăйсене çаратнине хирĕç тăма хăтланнăшăн кăна, пĕтĕмпех çаратса пĕтернĕ, çунтарса янă. Почепово ялсоветне кĕрекен (Рогово ялĕнче Киров ячĕпе тăракан колхозăн председательне Прудникована фашистсен ушкăнĕ ирĕксĕрлесе пусмăрланă. Хĕрарăмран çакăн пек мăшкăлласа пĕтернĕ хыççăн гитлерла çынçиенсем ăна çакса вĕлернĕ.

* * *

Нефть кăларакан районсенчи геологсем, бурильщиксем, эксплоатационниксем нефть кăларас ĕçе вăйлатассишĕн ăнăçлăн кĕрешеççĕ. Бугуруслан нефтяникĕсем çĕнĕ участока ĕçе янă. Кунта уçнă скважинăсем çĕршыва çĕнĕрен нефть нумай параççĕ. Участокри коллектив нефть кăлармалли плана кунран-кун ирттерсе тултарса пырать. Отечественнăй вăрçă пуçланнăранпа «Бугурасланнефь» тресчĕ хăй аллине нефть кăлармалли çĕнĕ участоксем илнĕ. Çав участоксенче темиçе çĕр скважина шутланать. Автономиллĕ республикăсенчен пĕринче нефть выртакан çĕнĕ участоксене тĕпчесе тупас тĕлĕшпе пысăк ĕçсем туса пыраççĕ. Кунта çĕр тарăнăшне шăтарса кĕрсе тĕпчес ĕç анлăн пуçланса кайнă. К. патĕнче нефть выртакан çĕнĕ вырăн тупнă, унта 150 скважина ытла тума пулать. Нефть ытлашши тарăн çĕрте мар выртать. «Ченгырташ» (Киргизия) промысел нефть кăлармалли çулталăклăх плана срокченех тултарнă. Продукцин хăйне ларакан хакне 9 процент таран йÿнетнĕ.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН
УКАЗĔ
С. В. Ильюшин юлташа Социализмлă Ĕç Геройĕн званине парасси çинчен

Çĕнĕ типлă самолетсем туса кăларас ĕçре питех те паллă çитĕнÿсем тунăшăн Сергей Владимирович Ильюшин юлташа **Ленин орденĕ** тата **«Серп и Молот»** ылттăн медаль парса, **Социализмлă Ĕç Геройĕн** званине парас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

1941 çулти ноябрĕн 25-мĕш.

Совет войскисен сухатăвĕсем çинчен гитлерла фальшивомонетчиксем шухăшласа кăларнă кулăшла элексем

Октябрĕн 3-мĕшĕнче радио тăрăх тухса каланă хăйĕн сăмахĕнче, октябрĕн 2-мĕшĕнче нимĕç çарне панă приказра Гитлер совет войскисене хирĕç татăклă наступлени пуçланни çинчен каппайса пĕлтернĕ. Гитлер тылра пурăнакан нимĕçсене тата войскăсене, çав наступлени совет войскисене вĕлермеллех пырса çапать тесе тата вăрçă хĕле кĕриччене вĕçленет тесе, сăмах парса илĕртнĕ. Анчах «тĕлĕкĕ хăрушă та, турри ырă кăмăллă», тет вырăссен пословици. Гитлер сăмах панă наступлени пуçланчĕ те... пуçхĕрлĕ вăркăнса путланса ларчĕ. Хĕл çитрĕ, совет çарĕсем пĕтмен кăна мар, вĕсем вăрçă çулĕнче татах та ытларах тĕрекленчĕç. Гитлерăн хурах-çарĕ вара, пыйтланса кайнăскер, çĕтĕлсе-çаралса пĕтнĕскер тата выçăскер, сивĕпе те выçăпа аптăраса шăлĕсене шаккать. Нимĕç халăхĕ умне Гитлер татах та тепĕр хут чи ирсĕр демагог, ултавçă пулса тухса тăчĕ. Çавăн пек намăсла путланса ларнине пула, Гитлерăн халь ĕнтĕ поĕксĕрех Германи халăхĕ умĕнче татах çĕлен пек авкаланма лекет, суйма те каппайма, каппайма та суйма лекет.

Нимĕç çарĕн командованийĕ, Хĕвелтухăçĕнче вăрçă пуçланнăранпа пилĕк уйăх тултарнă май, Германи халăхне лăплантарас шутпа, ултавлă çĕнĕ ĕç тунă, совет войскисен сухатăвĕсем çинчен суя та кулăшла даннăйсем пичетлесе кăларнă. Акă çав ăссăр даннăйсем. Июнĕн 22-мĕшĕнчен пуçласа ноябрĕн 20-мĕшне çитичченхи вăхăт хушшинче нимĕçсем 3.725.000 çын тыткăна илнĕ, большевиксен 389 дивизине çапса çĕмĕрнĕ пулать. Совет войскисен 8 миллион салтак, 22 пин танк ытла, 27 пин оруди, 15.454 самолет, çар карапĕсемпе суту-илÿ карапĕсем нумай пĕтнĕ имĕш. Большевиксен сухатăвĕсем çакăнпах пĕтмеççĕ пулать. Нимĕç войскисем 75 миллион çын пурăнакан территорие тытса илнĕ имĕш тата çав территори çинче çар завочĕсене тытса илнĕ пулать. Çав çар завочĕсен производительносĕ совет çар промышленносĕн тăватă пайĕнчен виçĕ пайĕ пулать имĕш.

Гитлерпа унăн командованийĕн мĕн чухлĕ те пулин кулăш туйăмĕ пур пулсан, вĕсем çавăн пек кулăшла даннăйсене пĕтĕçтерсе итогсем тăвиччен вунă хут та пуç тавра шухăшласа пăхнă пулĕччĕç. Совет войскисем чĕрĕ вăй тата техника тĕлĕшпе çавăн пек астрономилле пысăк сухатусем тунă пулсан, мĕншĕн-ха вара Гитлерăн çар кĕтĕвĕсем хальхи вăхăтра Урал тăвĕн лешенче тăмаççĕ, Мускав патĕнчех пĕр вырăнта тапăртатаççĕ? Гитлерăн мухтаса пĕтернĕ бандисем çилармансене хирĕç çапăçмаççĕ-и ĕнтĕ?

Паллах, 75 миллион çын пурăнакан нимĕнле территорие те нимĕçсем тытса илеймен. Совет çыннисем, гитлерла вăрă-хурахсемпе пусмăрçăсен тата çынвĕлеренсен кашкăрла йăлисене лайăх пĕлсе тăрса, хăйсен тĕп массипе Совет Союзĕн хĕвелтухăç районĕсене вăхăтлăха куçса кайма ĕлкĕрнĕ. Нимĕçсем вăхăтлăха тытса илнĕ районсенчен тухса кайма ĕлкĕреймен халăхăн пĕр пайĕ нимĕç захватчикĕсем çине хаяр кураймалăхпа пăхать. Çакă вăл партизансен паттăр кĕрешĕвĕнче питех те уççăн палăрса тăрать.

Çар завочĕсене те нимĕçсем тытса илеймен. Нимĕçсем йышăнса илнĕ районсенчен мĕнпур заводсемпе фабрикăсене малтанах Совет Союзĕн хĕвелтухăçĕнчи районĕсене куçарса кайнă. Вĕсенчен нумайĕшĕсем ĕнтĕ, çĕнĕ вырăнсенче ĕçлеме тытăнса, Хĕрлĕ Çар валли танксем, самолетсем, тупăсем, боеприпассем парса тăраççĕ. Куçарса килме май килмен нумай мар предприятисене нимĕçсем чăн та тытса илнĕ... анчах та совет войскисем взрыв туса аркатнă кĕлпе тусан куписем кăна лекнĕ нимĕçсен аллине.

Çÿлте кăтартса панисенчен çакă курăнать: Гитлерăн тарçисем Совет Союзĕн сухатăвĕсем çинчен калакан даннăйсене—«кăмăллă мар пулсан ан итле, суйма ан чăрмантар» текен принциппа майлаштарса тунă.

Анчах та кунта çакăн пек ыйту сиксе тухать. Мĕншĕн-ха гитлерла ирсĕрсем хăйсен çынсем тата техника тĕлĕшпе пулнă сухатăвĕсем çинчен нимĕн те шарламаççĕ. Хăйсен сухатăвĕсем çинчен нимĕçсем хăйсем пĕлмесен кам пĕлмелле-ха вара, çав вăхăтрах вĕсем çăвара шыв сыпнă пекех шăп лараççĕ. Çак ыйту çине пĕр ответ кăна пулма пултарать. Нимĕçсен çынсемпе техника çавтери нумай пĕтнĕ, çавна пула ĕнтĕ Гитлерпа унăн банди нимĕç çарĕн сухатăвĕсем çинчен нимĕç халăхне тĕрĕссине калама вилес пекех хăраççĕ. Анчах чăнлăха пытарма çук. Çав чăнлăха нимĕç халăхĕ хăй те тавçăрса илме тытăнать. Кашни нимĕçĕн çемьинче пекех вилни е аманни пур пулсан, чăнлăха мĕнле тавçăрса илеймĕн вара!

Нимĕçсен тата пирĕн войскăсен вăрçăн пилĕк уйăхĕ хушшинчи сухатăвĕсене кăтартса пама никам сирсе ямалла мар çак даннăйсене илер:

Нимĕçсен сухатăвĕсем:	**Пирĕн сухатусем:**
Вилнисемпе аманнисене тата тыткăна лекнисене пĕрле шутласан 6 миллион çынна яхăн,	2.122 пин çын, вĕсенчен: вилнисем — 490 пин çын, аманнисем — 1.112 пин çын, пĕр хыпарсăр пĕтнисем — 520 пин çын.
Танксем — 15 пин ытла	7.900
Самолетсем — 13 пине яхăн	6.400
Орудисем — 19 пине çити	12.900.

Тыткăна лекнисен показанийĕсенчен çавăн пекех тата çакă та курăнать: нимĕçсен командованийĕ малтан асра тытман хĕл çитсе тăнине пула, нимĕç салтакĕсем массăллăн шăнса пăсăласси, тăм илсе суранланасси, ÿпке чирĕсемпе, гриппа тата ытти чир-чĕрсемпе чирлесси пуçланса кайнă. Вăрçă вăраха тăсăлни, çар валли снабжени начар парса тăни, сивĕсем пуçланни,—çаксем пурте фашистла вăрă-хурахла çарăн вăй-хăвачĕпе шухăш-кăмăлне ытларах та ытларах ишĕлтерсе пыраççĕ.

Гитлерла войскăсем тата совет войскисем вăрçăн пилĕк уйăхĕ хушшинче тунă сухатусем çинчен калакан тĕрĕс те чăн-чăн даннăйсем çакнашкал ĕнтĕ.

Анчах тăшман, нимĕнле сухатусем çине пăхмасăрах, малалла талпăнса килме хăтланать. Вăл Мускава тытса илес тесе хăйĕн юлашки вăйĕсене пухать. Анчах, каланă пек, çакă вăл каппайчăк Гитлертан кăна килмест-çке. Нумай миллионлă совет халăхĕ тата унăн Хĕрлĕ Çарĕ çак вăрçа тăшмана пуçĕпех çапса çĕмĕрсен кăна вĕçлĕç. Тăшмана çапса çĕмĕресси Мускав патĕнче пуçланмалла.

Совет Информаци Бюровĕ.

◆

„Комсомол Чувашии“ бронепоезда тума укçа-тенкĕ пухаççĕ

Бронепоезда тума республикипе 200 пин тенкĕ ытла укçа пухăннă.

* * *

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Мĕнпурĕ 5.558 тенкĕ укçа пухăннă. «Свобода» колхозра 838 тенкĕ пухса панă. Комсомол организацин секретарĕ Скворцова юлташ 40 тенкĕ хывнă. МТС çумĕнчи организацинче 638 тенкĕ пухнă. Комсомолка Мефодьева 30 тенкĕ панă.

* * *

Ялхуçалăх институтĕнчи преподавательсемпе служащисем тата студентсем Октябрьски районри «Большевик» промартельри комсомолецсемпе çамрăксем чĕнсе каланине пухура сÿтсе яврĕç. Нумайĕшĕсем бронепоезд тума çавăнтах укçа-тенкĕ пама пуçларĕç. Комсомолăн пуçламĕш организаци секретарĕ Е. Александров тата студент Шигильчев юлташсем 20-шер тенкĕ укçан, 50-шар тенкĕлĕх заем облигацийĕсем пачĕç. Тихомирова, Корнилова, Буинцев тата ытти юлташсем те 20-шер тенкĕ е ытларах та укçа пачĕç. Арзамасов юлташ 30 тенкĕ укçан, 750 тенкĕлĕх заем облигацийĕсем пачĕ.

Çапла вара кĕске вăхăтрах 260 тенкĕ укçан, 1850 тенкĕлĕх заем облигацийĕсем пухрĕç. «Комсомол Чувашии» бронепоезда тума укçа-тенкĕ пухас ĕç сарăлсах пырать.

М. СМЕТАНИН.

* * *

КУКЕÇ. Бронепоезд тума укçа-тенкĕ пухас ĕç районра вăйлансах пырать. Иккасси вăтам шкулĕнчи учительсен коллективĕ 1300 тенкĕ укçа хывнă.

Банкра ĕçлекен комсомолецсемпе çамрăксем 428 тенкĕ пухнă. Пуçламĕш организацин секретарĕ Семенова тата Гурьев, Игнатьев, Ермолаева комсомолецсем 50-шар тенкĕ панă.

Районри культура çуртĕнче ĕçлекенсем хăйсен 4—5 куншăн тивекен ĕçукçине пама пулнă.

Апаш вăтам шкулĕнче вĕренекенсемпе вĕрентекенсем бронепоезд тума 550 тенкĕ пухнă.

Çĕньялти туллимар вăтам шкулта вĕренекенсем 165 тенкĕ хывнă.

Иккасси колхозĕн председателĕ Ковалевский юлташ «Комсомол Чувашии» бронепоезда тума 100 тенкĕ панă. Çавăн пекех колхозри парти организацин секретарĕ Албутов юлташ тата госсортучастокăн агрономĕ 100-шер тенкĕ укçа панă.

Т. ЛОГИНОВ.

Советăн тыткăна лекнĕ çыннисем тĕлĕшпе Германи влаçĕсем тĕлĕнмелле тискер ĕçсем туни çинчен Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. МОЛОТОВ юлташ янă нота

Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов юлташ ССР Союзĕ дипломати енĕпе çыхăнса тăракан çĕршывсен посолĕсемпе посланникĕсем патне пурин патне те çакăн пек нота янă:

«Социализмлă Совет Республикисен Союзĕн правительстви хушнипе Сире çакна пĕлтеретĕп:

Совет Правительстви пĕлекен нумай йышлă фактсем кăтартса панă тăрăх, тыткăна лекнĕ красноармеецсене тата Хĕрлĕ Çарăн командирĕсене Германи влаçĕсем пĕрмаях тискеррĕн асаплантараççĕ тата вĕлерееççĕ. Юлашки вăхăтра çак фактсем уйрăмăнах нумайланса кайрĕç, вĕсем уйрăмăнах тискеррĕн пулса пыма тытăнчĕç, çапла вара Германи военщинипе Германи правительстви пусмăрçăсен банди пулса тăнине, вĕсем пĕтĕм тĕнчери нимĕнле правăна та, этемлĕх моралĕн нимĕнле законĕсене те пăхăнманнине çав фактсем тепĕр хут тăрă шыв çине кăларчĕç.

Тыткăна лекнĕ красноармеецсене, пуринчен ытла аманнисене, Германин çар командованийĕ тата Германи войскисен чаçĕсем тискеррĕн асаплантарнине, мăшкăлланине тата вĕлернине советăн çар командованийĕ нумай йышлă фактсем тăрăх тупса палăртнă. Тыткăна лекнĕ красноармеецсене хĕртнĕ тимĕрпе пĕçертсе асаплантараççĕ, вĕсен куçĕсене тĕксе шăтараççĕ, урисене, аллисене, хăлхисене, сăмсисене касса татаççĕ, алсен пÿрнисене татса илеççĕ, хырăмĕсене касса çураççĕ, тыткăна лекнĕ красноармеецсене танксенчен кăкарса темиçе пая таткаласа вĕлереççĕ. Çавăн йышши тискер ĕçсене тата ирсĕр преступленисене Германин фашистла офицерĕсемпе салтакĕсем пĕтĕм фронт тăршшĕпех, хăйсем пырса кĕнĕ тата Хĕрлĕ Çарăн боецĕсемпе командирĕсем вĕсен аллине лекнĕ çĕрте пур çĕрте те туса пыраççĕ.

Çапла, сăмахран, Украина ССР-чи Днепр юханшывĕ çинчи Хортица утравĕ çинче, Хĕрлĕ Çар хĕссе кăларнă пирки нимĕç чаçĕсем тухса кайнă хыççăн, нимĕçсем асаплантарса вĕлернĕ тыткăна лекнĕ красноармеецсен виллисене тупнă. Вĕсен аллисене касса татнă, куçĕсене тĕксе шăтарнă, хырăмĕсене касса çурнă. Кăнтăр-Хĕвеланăç енче Украинăри Репки ялĕ патĕнче нимĕçсем хăйсем йышăннă позицирен каялла чакнă хыççăн батальон командирĕн Бобровăн, политрук Пятигорскин тата икĕ боецăн виллисене тупнă, вĕсен аллисемпе урисене юпасем çумне пăталаса лартнă пулнă, ÿчĕсем çинче вара хĕртнĕ çĕçĕсемпе касса тунă пилĕк кĕтеслĕ çăлтăрсем тĕксĕмĕн курăнса тăнă. Вилнисен пичĕсене пĕтĕмпех касса тата пĕçертсе пĕтернĕ. Çавăнтах, унтан инçе мар вырăнта, тепĕр красноармеецăн виллине тупнă, вăл малтанхи кун кăна нимĕçсем патне тыткăна лекнĕ пулнă, унăн урисене çунтарса янă тата хăлхисене касса татнă. Пирĕн чаçсем Холмы ялне (Çурçĕр-Хĕвеланăç фрончĕ) каялла илнĕ чухне красноармеецсен касса-çурса пĕтернĕ ÿчĕсене тупнă, вĕсенчен пĕрне вут хурса çунтарса янă пулнă. Ку вăл Казах ССР-чен килнĕ красноармеец Осипов Андрей пулнă. Грейгово (Украина ССР) станцинче нимĕçсен чаçĕсем красноармеецсен пысăк мар ушкăнне тыткăна илнĕ те вĕсене темиçе кун хушши нимĕнле апат-çимĕç те тата шыв та памасăр тытса усранă. Тыткăна лекнисенне чылайăшĕнне хăлхисене касса татнă, куçĕсене тĕксе шăтарнă, аллисене татса илнĕ, кайран вара вĕсене штыкпа чиксе вĕлернĕ.

Кăçалхи июль уйăхĕнче чугунçул çинчи Шумилино станцийĕ патĕнче нимĕçсен чаçĕсем йывăр аманнă красноармеецсен группине тыткăна илнĕ те вĕсене çавăнтах вĕлерсе пĕтернĕ. Çав уйăхрах Белорусс ССР-чи Борисов хулин районĕнче, йывăр аманнă 70 красноармееца тыткăна илсе, гитлеровецсем вĕсене пурне те наркăмăш парса вĕлернĕ. Август уйăхĕнче Заболотье местечки патĕнче йывăр аманнă 17 красноармееца нимĕçсем çапăçу хирĕнче тытса илнĕ. Виçĕ кун хушши вĕсене апат-çимĕç памасăр тытса усранă. Çакăн хыççăн вара юн юхса пĕтнипе тата чирленипе вăйсăрланнă красноармеецсене 17 çынна пурне те телеграф юписем çумне çыхса лартнă, çавна пула тыткăна лекнĕ 3 красноармеец вилнĕ, ытти 14 красноармееца унта пырса çитме ĕлкĕрнĕ совет танкĕсен старший лейтенант Рыбин ертсе пыракан подразделенийĕ вилĕмрен çăлса хăварнă. Брянск районĕнчи Лагутино ялĕнче нимĕçсем суранланнă красноармееца 2 танкран кăкарса таткаласа тăкнă. Брянскран хĕвеланăç енчи пунктсенчен пĕринче, «Красный Октябрь» колхозран инçех мар вырăнта, Хĕрлĕ Çар боецĕсемпе командирĕсен сунса кайнă 11 виллине тупнă, вĕсене фашистсем тыткăна илнĕ пулнă. Красноармеецсенчен пĕрин аллисемпе урисем çинче хĕртнĕ тимĕрпе асаплантарнин йĕррисем юлнă.

Германи командованийĕ атакăсем вăхăтĕнче, персе пăрахассипе хăратса, тыткăнри красноармеецсене хăйĕн наступлени тăвакан колоннисен умĕнче хăваласа пынине темиçе хут та палăртнă. Çавăн пек туни, сăмахран, Ленинград облаçĕнчи «Выборы» совхоз районĕнче, Смоленск облаçĕнчи Ельня районĕнче, Белорусс ССР-чи Гомель облаçĕнче, Украина ССР-чи Полтава облаçĕнче тата ытти вырăнсенче те пулнă.

Германи захватчикĕсен аллине лекнĕ госпитальсенчи аманнă тата чирленĕ красноармеецсене те тăтăшах тискеррĕн асаплантараççĕ, вĕсене тĕлĕнмелле ирсĕррĕн мăшкăлласа вĕлереççĕ. Лазаретсенче выртакан чирлĕ тата аманнă, хÿтлĕхсĕр красноармеецсене фашистла ирсĕрсем вырăнтах штыкпа чиксе тата пăшалпа персе вĕлернине кăтартса паракан фактсем вĕçĕ-хĕррисĕр нумай. Çапла, сăмахран, Смоленск облаçĕнчи Рудня местечкинче Германин фашистла чаçĕсем советăн хирти госпитальне тытса илнĕ те аманнă красноармеецсене, санитарсене тата санитаркăсене персе вĕлернĕ. Кунта вара суранланнă боецсем Саламов, Азимов, лейтенант Дилеев, 17 çулхи санитарка Варя Бойко тата ыттисем те вилнĕ. Гитлерла захватчиксен аллине медицина сестрисем тата санитаркăсем лексен вĕсене ирĕксĕрлесе мăшкăллани çинчен калакан нумай йышлă фактсем пуриншĕн те паллă.

Хĕрлĕ Çар чаçĕсен медицина персоналĕнчи тыткăна лекнĕ представителĕсене те гитлерла разбойниксем шеллесе тăмаççĕ. Ленинград облаçĕнчи Кудрово тата Борисово ялĕсен районĕнче дивизири медицина пункчĕн начальникне, виççĕмĕш рангри военврача И. С. Лыстогона тискеррĕн асаплантарса вĕлернĕ. Ăна пур çĕртен те штыкпа чиксе пĕтернĕ. Пуçран тата хулпуççирен пăшалпа пенĕ. Ăна тискеррĕн хĕнесе пĕтернине унăн сăн-питĕнчен курма пулнă. Унтан кăшт аякрарахра вăрманта П. М. Богачев санитарăн касса чиксе пĕтернĕ ÿтне тупнă. Тепĕр вырăнта çул çинче санитари машинин шоферĕн Горбуновăн çуркаласа пĕтернĕ ÿчĕ выртнă.

Нимĕçсем советăн тыткăна лекнĕ çыннисем валли тунă лагерьсенче суранланнă красноармеецсем медицина енĕпе нимĕнле пулăшу та илмеççĕ, çавна пула тифпа, дизентерипе, ÿпкесем пăсăлнипе тата ытти чирпе чирлесе вилеççĕ. Советăн тыткăна лекнĕ çыннисем валли нимĕçсем тунă лагерьсенче нимĕнле йĕркелĕх те пулман пирки çавтери тискер ĕçсем пулса пыраççĕ. Çапла, сăмахран, Порховри лагерьте красноармеецсене сивĕ çанталăка пăхмасăр талăкĕ-талăкĕпех уçă пĕлĕт айĕнче тытаççĕ. Вĕсене ирхине ирех патаксемпе тата чукмарсемпе çапса тăратаççĕ те ĕçе хăваласа каяççĕ, вĕсен сывлăхĕ мĕнлине пăхса тăмаççĕ. Ĕçленĕ вăхăтра финсемпе нимĕçсен салтакĕсенчен тăракан охрана тыткăна лекнисене пĕрмаях чăпăркасемпе хĕнесе хăваласа пырать, чирленисемпе вăйран тухнă красноармеецсене вара патаксемпе хĕнесе вĕлерсе пĕтереççĕ. Украинăри Чернухински лагерьте унти йĕркене кăшт пăснăшăнах тыткăнри çынсене пĕрмаях резина чукмарсемпе хĕнесе тата, нимĕнле асăрхаттару тумасăрах, пăшалпа персе вĕлереççĕ. Сентябрĕн 17-мĕшĕнче пĕр кун хушшинче кăна Чернухински лагерьте 95 çынна персе вĕлернĕ.

Пересыльнăй пунктсенче советăн тыткăнри çыннисене пĕр вырăнтан тепĕр вырăна куçарнă чухне те нимĕçсем çавăн пекех тискеррĕн тыткалаççĕ. Украина ССР-чи Демьяновка салин районĕнче тыткăнри çынсен пересыльнăй пунктне уçă вырăнтах вырнаçтарнă. Çак пунктра тыткăнри çынсене пĕçернĕ вир кăна параççĕ, ăна та пулин питĕ сахал параççĕ. Тыткăнрисем нумайĕшĕ выçăпа вилеççĕ. Урăх çĕре илсе кайнă чухне вăйран тухнă çынсене вырăнтах персе вĕлереççĕ. Советăн тыткăна лекнĕ çыннисене Украинăри Хорол ятлă вырăнтан Семеновка ялне илсе кайнă чухне красноармеецсене пĕрмаях чупма хушнă. Ывăннипе тата вăй пĕтнипе ÿкекенсене çавăнтах пере-пере пăрахнă.

Гитлерла çарăн салтакĕсемпе офицерĕсем хушшинче вăрă-хурахла ĕçсем ÿссе пыраççĕ. Хĕллехи сивĕсем килсе çитнине пула çав вăрă-хурахла ĕçсем массăллă характер йышăнма пуçларĕç, ăшă тумтирсем тупас тесе гитлерла разбойниксем нимĕне те шута илсе тăмаççĕ. Вĕсем советăн вилнĕ боецĕсем çинчен кăна мар мĕнпур ăшă тумтирсене тата урана тăхăнмаллисене хывса илеççĕ, çавăн пекех тата суранланнă боецсенчен те мĕнпур ăшă япаласене—çăматăсене, атăсене, чăлхасене, фуфайкăсене, ăшă кĕпесене, мулаххайсене пĕтĕмпех хывса илеççĕ, вĕсене çаппа-çарамас тăратса хăвараççĕ; хăйсем çине мĕн лекнине пĕтĕмпех, вăл шутрах аманнă тата вилнĕ медицина сестрисенчен хывса илнĕ ăшă тумтирсене те, тăхăнса тултараççĕ.

Юлашни 2-мĕш страницăра

Советăн тыткăна лекнĕ çыннисем тĕлĕшпе Германи влаçĕсем тĕлĕнмелле тискер ĕçсем туни çинчен Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. МОЛОТОВ юлташ янă нота

(Юлашки, пуçламĕшĕ 1-мĕш страницăра)

Тыткăна лекнĕ красноармеецсене выçлăхра хĕн кăтартаççĕ, эрни-эрнипе апат-çимĕç памасăр е кăвакарнă çăкăрпа çĕрĕк çĕрулмин питех те пĕчĕк порцийĕсене çеç парса тытса усраççĕ. Советăн тыткăна лекнĕ çыннисене апат-çимĕç памасăр усраса, гитлеровецсем вĕсене Германи салтакĕсем кăларса пăрахнă мăшкăлтăк шывĕсенчи çатăк-вĕçĕксене шырамалла тăваççĕ. Вăл кăна та мар, советăн тыткăна лекнĕ çыннисене чылай чухне вилнĕ лашасен ӳчĕсене пралук карта урлă пăрахса параççĕ. Çакăн пек туни чылай лагерьсенче, çав шутра Белорусс ССРчи Корма местечкинчи лагерьте те, пулса пырать. Белоруссири Витебскри лагерьте тыткăна лекнĕ красноармеецсем 4 уйăх хушши нимĕнле апат та илмен темелле. Хăйсене валли кăшт та пулин апат-çимĕç пама ыйтса тыткăна лекнĕ красноармеецсем нимĕçсен командованине заявлени парсан, нимĕçсен офицерĕ: «Ку заявленине кам çырнă», тесе ыйтнă. Пилĕк красноармеец çав заявленине хăйсем çырнине йышăннă, вара вĕсене çавăнтах персе вĕлернĕ.

Çакăн пек тискеррĕн хăтланнине тата асаплантарнине кăтартакан фактсем ытти лагерьсенче те пур (Шитьковски, Демьянски тата ытти лагерьсем).

Советăн тыткăна лекнĕ çыннисене массăллăн пĕтерсе тăкма тăрăшса, Германи влаçĕсемпе Германи правительстви лагерьсенче советăн тыткăна лекнĕ çыннисемшĕн чăтма çук йывăр режим туса хунă. Германин верховнăй командованийĕ тата продовольствипе çĕр-ĕçĕн министерстви постановлени кăларнă, çав постановлени тăрăх советăн тыткăнри çыннисене пахалăх енчен те, çавăн пекех продуктсен хисепĕ тĕлĕшпе те ытти çĕршывсен тыткăна лекнĕ çыннисене панинчен сахалрах памалла тунă. Çак постановлени тăрăх тунă апат-çимĕç нормисем,—сăмахран, çын пуçне уйăхра 600 грамм çăкăр, 400 грамм какай памалла туни,—советăн тыткăна лекнĕ çыннисемшĕн выçăпа асапланса вилмелле туса хураççĕ. Советăн тыткăна лекнĕ çыннисене усрас тĕлĕшпе этемле мар йывăр тата закона хирĕçле режима ĕçе кĕртсе пырса, Германи правительстви, çапах та, çак тĕлĕшпе Германи правительстви кăларнă постановленине обществăллă шухăшран пытарса хăварма пур майсемпе те тăрăшать. Сăмахран, Совет правительстви панă ыйту çине Швеци правительстви çапла пĕлтерчĕ: Германи правительствин çулте асăннă постановленийĕ çинчен Европăри тата Америкăри пичетре пĕлтернĕ хыпарсем тĕрĕс, анчах та çав постановленин текстне пичетлесе кăларман пирки ăна тĕплĕн пĕлме çук, терĕ.

Лагерьсенче советăн тыткăна лекнĕ çыннисем валли тунă режим тыткăна лекнĕ çынсене усрас тĕлĕшпе пĕтĕм тĕнчери правăн чи элементарнăй требованийĕсене ирсĕррĕн те тискеррĕн пăсни пулса тăрать, уйрăмăн илсен, çав режим Совет Союзĕ те, çавăн пекех Германи те йышăнса 1907 çулта Гаагăра алă пуснă конвенцие пăсни пулса тăрать. Гаагăри конвенци (1907 çулта Гаагăра йышăннă 4-мĕш конвенци çумне хушса çырнин 7-мĕш статьи) тыткăна лекнĕ çынсене харпăрхăйĕн войскисене усранă пекех усрама хушнине Германи правительстви ирсĕррĕн пăсать.

Германи çарĕнче çынсен ресурсĕсем нумай çитменнине пула, гитлеровецсем тыткăна лекнĕ çынсем тĕлĕшпе 1907 çулта Гаагăра йышăнса алă пуснă конвенцие нумай енчен ирсĕррĕн пăсаççĕ. Пĕтĕм тĕнчери правăсене тискеррĕн тата тăтăшах пăсса пырас практикăра Германи военщинипе Германи правительстви çакăн патнех çитсе тăчĕç: вĕсем, хĕнесе тата персе пăрахассипе хăратса, красноармеецсене боеприпассемпе ытти çар хатĕрĕсене фронта турттаракан машинăсемпе транспортсем тата лавсем çинчи лавăçсем вырăнĕнче, боеприпассене малти позицисем патне йăтса пыракансем вырăнĕнче тата ыттисен вырăнĕнче вăйпах ĕçлеттереççĕ. Çаксене пурне те вăрçă ĕçĕсемпе мĕнле те пулин çыхăнса тăракан ĕçре тыткăна илнисемпе усă курма Гаагăри конвенци чарнине тӳррĕмĕнех пăсса тăваççĕ.

Çак фактсем пурте советăн тыткăна лекнĕ çыннисем валли Германи влаçĕсем тунă лагерьсенче тискер те юнлă режим пуç пулса тăнине, гитлерла влаçсен этемле мар ирсĕрлĕхне, гитлерла бандитсем патне тыткăна лекнĕ красноармеецсен тата Хĕрлĕ Çар командирĕсен чăтма çук йывăр асап тӳсме лекнине кăтартса параççĕ.

Çак фактсем пурте ĕнтĕ пĕтĕм тĕнчери правăпа пĕтĕм тĕнчери килĕшӳсен элементарнăй принципĕсемпе нормисене, Германи представителĕсем алă пусса йышăннăскерсене, Германи правительстви енчен ирсĕррĕн пăсни пулса тăраççĕ.

Çак тĕлĕнмелле ирсĕр фактсем çинчен ССР Союзĕ дипломати тĕлĕшпе çыхăнса тăракан çĕршывсене пурне те пĕлтерсе, Совет правительстви пĕтĕм тĕнче умĕнче Германин правительстви пĕтĕм тĕнчери правăн чи элементарнăй нормисене варварла пăснине хирĕç протест парать.

Совет правительстви этемлĕх моралĕн чи элементарнăй нормисене пăсакан Германи влаçĕсем тыткăна лекнĕ красноармеецсене тискеррĕн тыткаланине хирĕç питех те тарăхса протестлет тата Германин çар влаçĕсемпе граждăнла влаçĕсен çак этемле мар ĕçĕсемшĕн пĕтĕм ответлăха Германин гитлерла ирсĕр правительстви çине хурать.

Йышăнăр т. ыт. те.

В. МОЛОТОВ.

Мускав, 1941 çулти ноябрĕн 25-мĕш.

Хаяр çапăçусем

ХĔВЕЛАНАÇ ФРОНЧĔ, ноябрĕн 24-мĕш. (**ТАСС спецкорр.**). Фронтăн çурçĕр тата кăнтăр участокĕсенче çапăçусем малтанхи пекех хаяррăн пыраççĕ. Çапăçу — шоссе çулĕсемшĕн пырать. Тăшман çавтери пысăк çухатусем тӳсет, анчах та наступлени тăвассин хăвăртлăхне чакармасть. Шоссе çинче тата шоссе хĕрринчи вырăнсенче тăшманăн ванса пĕтнĕ вуншар танкĕсем, çунса кайнă çĕршер автомашинисем, салтакĕсемпе офицерĕсен пиншер виллисем талкишпех йăваланса выртаççĕ. Çапла пулин те, тăшман çĕнĕ вăйсем ярса тăрать, çавăнпа та положени кунта халĕ те малтанхи пекех питĕ йывăр.

Иртнĕ талăк хушшинче К. хули районĕнче юнлă çапăçусем пулса иртнĕ. Тăшман çак хулана йышăнса илес тесе хăйĕн мĕнпур вăйне пухса хатĕрленсе, ноябрĕн 23-мĕшĕнче кăнтăрла иртсен хăйĕн танкĕсемпе шоссе çине тухрĕ те, К. тата С. еннелле пыма тытăнчĕ. Анчах та совет артиллерисчĕсем тăшманăн малти речĕсем çине вăйлăн пеме пуçласа, тăшмана чарса лартрĕç. Пирĕн чаçсем Б. районĕнче тăшманăн пехотине икĕ батальона çити вĕлерсе пĕтернĕ, противникăн çар хатĕрĕсем тиенĕ 40 автомашинине пĕтерсе тăкнă.

К. патне çурçĕр тата çурçĕр-хĕвеланăç енчен пымалли çулсем çинче уйрăмах хаяр çапăçусем пынă. Тăшманăн вăйĕ пирĕннинчен нумайрах пулнă пулин те, тăшман хĕссе пынине хирĕç совет войскисем паттăррăн çапăçнă. Пирĕн оборонăна çĕмĕрсе кĕме хăтланакан тăшмана пирĕн войскăсем кашни расрах ăнăçлăн пĕтере-пĕтере тăкнă.

М. ялĕн районĕнче юнлă çапăçу çĕрлечченех пынă. Тăшманăн танкĕсем хĕснине хирĕç çапăçса, пирĕн чаçсем оборонăн çĕнĕ рубежне куçнă. Тăшман çав вырăнта икĕ яла тытса илсе йышăннă, анчах çакă ăна питех те хаклă ларнă: çав вырăнта тăшман пехотин икĕ батальонĕ, 60—70 автомашина тата 15 танк пĕтнĕ.

Можайск енче тăшман Л., С. тата Р. ялĕсен районĕсенче малалла куçма хăтланса пăхнă, анчах та ун ĕçĕ ăнăçсăр пулнă.

Ефремов командирăн чаçĕсем кас пулас умĕн Г. ялне йышăнса илнĕ. Голубов командирăн войскисем хăйсен малтанхи боевой рубежне çирĕп тытса тăрса, тăшманăн малти позицийĕсем çине артиллерипе минометсенчен персе тăнă. И. районĕнче нимĕçсен пĕр танкне, пĕр пулеметне пĕтерсе тăкнă, минометсен пĕр батарейине тата артиллерин тăватă батарейине пусарса лартнă, çар хатĕрĕсем тиенĕ темиçе автомашинăна çунтарса янă.

Фронтăн кăнтăр участокĕнче йывăр çапăçусем пыраççĕ. Тăшман ĕнер хăйĕн танкĕсемпе пĕр пункт патнелле кĕме хăтланчĕ. Тăшманăн вăйĕ пирĕннинчен ытларах пулсан та, тăшман хĕссе пынине совет воинĕсем геройла чарса тăраççĕ.

Пирĕн мухтавлă артиллеристсем тăшманăн танкĕсене хирĕç паттăррăн та пĕр хăрамасăр тата пĕлсе çапăçаççĕ. Фронтăн вăтаçĕрти участокĕнче Ступанченко лейтенантăн позицине нимĕçсем хаяррăн атакăлама пуçланă. Нимĕçсем çапăçăва 18 танк кĕртсе янă. Совет артиллерисчĕсем шикленсе ӳкмен. Сержант Иванов комсомолецăн оруди расчечĕ тăшманăн танк колоннине хирĕç хăй малтан пеме пуçланă. Ивановăн расчечĕ икĕ танка тата пĕр бронемашинăна пĕтерсе тăкса, танксен колоннине малалла кайма чарса лартнă. Тăшманăн ирĕксĕрех аяккалла пăрăнса кайма лекнĕ. Анчах унта та тăшмана хирĕç пăшалсемпе пулеметсенчен вăйлăн пеме пуçланă. Анчах нимĕçсем пысăк çухатусем тӳснĕ пулин те, малалла хĕссе пыма чарăнман. Вăхăт нумаях та иртмен, вĕсем каллех пирĕн огневой позицисене атакăлама тытăннă. Ку расра кĕçĕн сержант Чуйкинăн оруди расчечĕ уйрăмах пысăк паттăрлăх кăтартнă. Тӳрĕ тĕллесе персе, çав расчет нимĕçсен виçĕ танкне пĕтерсе тăкнă. Тăшман хăйĕн малтанхи позицине чакнă. Нимĕçсем, çĕнĕ резервсем илсе пырса, тепĕр кунне пирĕн артиллерин позицине атакăлама шут тытнă. Анчах та нимĕçсен çак атаки те ăнăçлă пулман. Çапăçу хирне 10 танк, пĕр бронемашина тата салтаксемпе офицерсен 70 виллине пăрахса хăварса, нимĕçсем каялла чакнă.

И. ГРИБОВ.

Нимĕçсемшĕн пĕр лăпкă кун та çук

КАЛИНИН ФРОНЧĔ. Ноябрĕн 24-мĕш. (ТАСС). Ноябрĕн 22-мĕшĕнче Калинин фронтĕнче ытти кунсенчипе танлаштарсан лăпкăрах пулнă. Ноябрĕн 23-мĕшĕнче 5 километр хушши тăсăлакан пĕчĕк участокра çеç çапăçусем пынă. Пирĕн чаçсем Х. тата В. ялĕсене тытса илессишĕн çапăçнă.

Фронтăн ытти вырăнĕсенче пур çĕрте те пĕр-пĕрин çине хире-хирĕç персе тăнă. Çав кун совет артиллерийĕ тăшмана хирĕç темиçе хутчен вутçулăмлă тапăну тунă. Ноябрĕн 22-мĕшĕнче нимĕçсен пысăк çухатусем пулнă. Х. тата Д. ялĕсем патĕнче çапăçнă çĕрте фашистла войскăсен 110 салтак, икĕ оруди, пулеметсен 10 точки пĕтнĕ. Н-ски чаçăн разведчикĕсем 150 нимĕçе, боеприпассен складне тата виçĕ автомашинăна пĕтерсе тăкнă.

Тăшманăн пĕчĕк ушкăнĕсем пирĕн оборонăна хĕсĕнсе кĕме хăтланнине сирсе ярса, пирĕн пĕр подразделени 23 фашиста пĕтерсе тăкнă, ыттисен ирĕксĕрех каялла чакма лекнĕ. Г. ялĕ патĕнче артиллерирен пенипе горючи тиенĕ виçĕ автомашинăна, боеприпассен складне çапса аркатнă, пулеметлă пĕр ДЗОТ-а çĕмĕрнĕ тата нимĕçсен 150 салтакне стройран кăларнă. Тепĕр вырăнта пирĕн артиллеристсем пулеметсен икĕ точкине тата икĕ ДЗОТ-а çĕмĕрнĕ, тăшман пехотине икĕ взвод таран пĕтерсе тăкнă.

Фронтăн çак участокĕнче пирĕн артиллери пенине хирĕç тăшман артиллерийĕ ответлемен. Çапла вара, Калинин фронтĕнче ноябрĕн 22-мĕшĕнче, ытти кунсемпе танлаштарсан лăпкăрах пулнă кун та, нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсем 470 çынтан кая мар пĕтнĕ. Çав кун пирĕн виллисем 8 çын тата аманнисем 34 çын пулнă.

Ирхине Назаренко командирăн чаçĕ Х. ялне пырса кĕнĕ. Халĕ çав ялăн урамĕсенче çапăçу пырать.

Промкоопераци ячĕпе танксен соединенине тăвар

Сталин юлташ Мускав Совечĕн чаплă ларăвĕнче тунă докладра: «...пирĕн çарпа пирĕн флота хамăрăн пĕтĕм çĕршыв енчен ĕçлĕн те активлăн пулăшса пыни кирлĕ; пирĕн рабочисемпе служащисем, арçынсемпе хĕрарăмсем, предприятисенче ывăнма пĕлмесĕр ĕçлени тата вĕсем фронта валли танксем, танксене хирĕç пемелли пăшалсемпе орудисем, самолетсем, тупăсем, минометсем, винтовкăсем, боеприпассем ытларах та ытларах парса пыни кирлĕ», терĕ.

Çулпуç чĕнсе каланине ответлесе, Удмурт республикинчи промкоопераци малта пыракан çыннисем пуçарнипе пĕтĕм çĕршывра РСФСР Промкоопераци ячĕпе танксен соединенине тума укçа-тенкĕ пухасси сарăлса пырать.

Удмурт республикинчи «Универсал» промартель членĕсем çĕршыври мĕнпур артельсене тата вĕсен членĕсене РСФСР Промкоопераци ячĕпе танксен соединенине тума укçа-тенкĕ пухма чĕнсе каларĕç. «Универсал» артель членĕсен чĕнĕвне пирĕн республикăри промартельсенче те сӳтсе-явма тата укçа-тенкĕ пухма тытăнчĕç.

Çак ыйтăва Шупашкарти «Красный кустарь» артель членĕсем активлăн сӳтсе-яврĕç. Рабочисемпе работницăсем «Универсал» промартель членĕсем чĕнсе каланине хапăл туса йышăннă, ноябрь тата декабрь уйăхĕсенче виçĕ воскресник ирттерме ĕçлесе илнĕ укçана танксен соединенине тунă çĕре пама пулнă. Кунсăр пуçне членсем хушшинче вăлеççе памалли тупăшран 5 пин тенкĕ укçана танксем тума уйăрса пама йышăннă.

Чылай рабочисемпе работницăсем танксем тума заем облигацийĕсене пачĕç. Артель бухгалтерĕ Ефимов юлташ заем облигацийĕсене 3615 тенкĕлĕх, Колосова работница 405 тенкĕлĕх, Филатова — 300 тенкĕлĕх, Васильева — 275 тенкĕлĕх панă, пĕтĕмпе 7.850 тенкĕлĕх облигаци пухăннă.

Удмурт республикинчи «Универсал» промартель членĕсем чĕнсе каланине кашни артельте сӳтсе-явас пулать. РСФСР Промкоопераци ячĕпе танксен соединенине тума укçа-тенкĕ пухассине вăйлатса пырар!

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли—ăшă тумтирсем

Ăшă тумтирсем хатĕрлес ĕçе кулленех туса пымалла

ЧКАЛОВСКОЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас тĕлĕшпе ĕçлекен «Маяк» колхозри комисси лайăх ĕçлесе пырать. Комисси çак ĕçе ялти актива, учительсене явăçтарать. Колхозниксен пухăвĕсенче фронта татти-сыпписĕр пулăшса пыма кирли çинчен ăнлантарса панă, хăйсем Хĕрлĕ Çар боецĕсене валли ăшă япаласем парса ял çыннисене примерсем кăтартнă.

Агитколлектив руководителĕ Макаров, учительница Насатдинова юлташсем пуринчен малтан 4—5-шер япала панă. Вĕсем хыççăн колхоз председателĕ Минаев, бригадир Латышов юлташсем 4 тир, 4 килограмм çăм пачĕç. Коммунист-активистсен примерне кура колхозниксем те тăван Хĕрлĕ Çар боецĕсене валли ăшă тумтирсем хатĕрлеме тытăнчĕç. Кĕске вăхăтрах 40 мăшăр çăматă, валкăпа çĕлетнĕ 5 пиншак, 2 шаровар, 57 мăшăр алса, 52 мăшăр носки, 11 минтер пичĕ, 49 алшăлли т. ыт. те пачĕç. Колхоз правленийĕ, халăхпа килĕшсе, 120 тир панă, вĕсенчен 80 тирне туса кĕрĕк-пиншаксем çĕлеме тытăнчĕç.

Хĕрлĕ Çар боецĕсене пулăшас ĕçе шкул ачисем те активлăн хутшăннă. Вĕсем посылкăсем туса 29 мăшăр носки, 33 мăшăр алса, 16 мăшăр пир тăла, сăмса тутрисем ячĕç. Çак кунсенче ачасем красноармеецсене валли 450 табак хутаççи çĕлесе тата хут-карандашсем, супăньсем, одеколонсем илсе яма хатĕрлесе хучĕç.

— Хĕрлĕ Çара пулăшас ĕçе нимĕç оккупанчĕсене пĕтĕмпе пĕтериччен тăтăшах туса пыратпăр, — тет «Маяк» колхозри комиссин председателĕ Валиулли юлташ. Çакăн пек пулăшаççĕ фронта «Маяк» колхозĕнчи çынсем. Вĕсем нимĕç оккупанчĕсене пĕр çын юлмиччен пĕтерме Хĕрлĕ Çар боецĕсене пулăшаççĕ.

«Маякпа» кӳршĕллĕ «Первомайск» колхозĕнче ăшă тумтирсем хатĕрлес ĕç пачах урăхла пырать вара. Унта пурĕ 140 хуçалăх. Вĕсенчен 50 хуçалăх çеç ăшă тумтирсем пухас ĕçе хутшăннă. Вĕсем те кĕрĕк-пиншак, çăматă пек пысăкрах япаласем панă çук. Колхоз ăшă тумтирсем хатĕрлеме 50 килограмм çăм, 50 тир уйăрнă. Анчах вĕсенчен те кĕрĕк-тумтирсем çĕлемен, çăматăсем йăваламан. Ăшă тумтирсем пухас тĕлĕшпе ĕçлекен комисси (председателĕ К. Мышов юлташ) çак ĕçе кирлĕ пек ертсе пымасть. Колхозниксем хушшинче фронта пулăшма кирли çинчен массăллă агитаци ĕçне туса пыман, ку ĕçе ялти актива, комсомол организацине явăçтарман.

Совет халăхĕн чи паттăр ывăлĕсемпе хĕрĕсем Хĕрлĕ Çар ретĕнче тĕрĕс ĕçшĕн, ирĕклĕхшĕн, ирсĕр нимĕç оккупанчĕсене хирĕç пурнăçĕсене шеллемесĕр çапăçаççĕ. Хальхи вăхăтра мĕнпур халăх Хĕрлĕ Çара тăшмана çĕнтерме пулăшас шухăшпа пурăнать. Ăшă тумтирсем хатĕрлес ĕçе йĕркеллĕн туса пыни — Хĕрлĕ Çара пысăк пулăшни пулать. Ку ĕçе тума уйăрнă комиссисен çавна туйса илсе, пĕтĕм вăя хурса ĕçлеме тытăнмалла.

Пачнесем хатĕрлеççĕ

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Анат Тăрмăш ялсоветĕнчи пуçламĕш шкулсенче вĕренекен ачасем Хĕрлĕ Çар боецĕсене валли 31 енчĕк çĕлесе панă.

Шурутри туллимар вăтам шкулти ачасем те боецсене валли 150 енчĕк çĕленĕ. Упамсари учительсем кашниех вуншар енчĕк туса панă.

Сталин юлташ доклачĕ—гитлеризма çĕмĕрсе тăкассишĕн кĕрешмелли программа

Сталин юлташ Мускав Совечĕн чаплă ларăвĕнче 1941 çулти ноябрĕн 6-мĕшĕнче тунă доклад пирĕн çĕршыв тăрăх кĕрешĕве чĕнекен вăйлă сасă пулса янăраса кайрĕ. Сталин юлташ хăйĕн докладĕнче пирĕн çĕршыв пысăк хăрушлăх умĕнче тăни çинчен, Хĕрлĕ Çарăн вăхăтлăха пулнă ăнăçсăрлăхĕсен сăлтавĕсем çинчен чăн сăмаха каласа пачĕ. Çавăнпа пĕрлех Сталин юлташ, генилле витĕр курса тăрса, нимĕçсен фашистла вăрă-хурахĕсене хирĕç ирĕклĕхшĕн пыракан пирĕн кĕрешĕвĕн малашлăхĕсене кăтартса пачĕ.

Сталин юлташăн доклачĕ пирĕн ретсене çĕнĕ вăйсем хушса кĕртрĕ. Кашни совет патриочĕ тăшмана пурпĕрех çĕнтерессе шанса тăнине татах та ытларах çирĕплетрĕ. Сталин юлташăн çак историллĕ доклачĕ совет халăхĕн кĕрешӳ программи пулса тăрать. Çав программа тăрăх кĕрешсе пырса, совет халăхĕ нимĕç захватчикĕсене çапса аркатмалла тата пĕтерсе тăкмалла.

Пирĕн тăван çĕршыва чуралантарас шутпа пирĕн çине килсе тапăннă нимĕç оккупанчĕсене пурне те, пĕр çын юлмиччен, пĕтерсе тăкмалла!—çакăн пек ĕнтĕ Сталин юлташăн чĕнĕвĕ.

Нимĕç империалисчĕсене тата вĕсен çарĕсене çапса аркатма, пирĕн тăван çĕршыв çине, ăна чуралантарас шутпа, сĕмсĕрленсе кĕнĕ нимĕç оккупанчĕсене пурне те, пĕр çын юлмиччен, пĕтерсе тăкма пирĕн çакна тăвас пулать: «пирĕн çарпа пирĕн флота хамăрăн пĕтĕм çĕршыв енчен ĕçлĕн те активлăн пулăшса пыни кирлĕ; пирĕн рабочисемпе служащисем, арçынсемпе хĕрарăмсем, предприятисенче ывăнма пĕлмесĕр ĕçлени тата вĕсем фронта валли танксем, танксене хирĕç пемелли пăшалсемпе орудисем, самолетсем, тупăсем, минометсем, пулеметсем, винтовкăсем, боеприпассем ытларах та ытларах парса пыни кирлĕ; пирĕн колхозниксем, арçынсемпе хĕрарăмсем, хăйсен уйхирĕсенче ывăнма пĕлмесĕр ĕçлени тата вĕсем фронтпа çĕршыва валли тырпул, аш-какай, промышленность валли чĕртавар ытларах та ытларах парса пыни кирлĕ; пирĕн пĕтĕм çĕршыв тата ССР Союзĕнчи мĕнпур халăхсен организациленсе пĕрлĕхлĕ çар лагерĕ, пирĕн çарпа тата флотпа пĕрле хамăр тăван çĕршывăн чыслăхĕпе ирĕклĕхĕшĕн, нимĕç çарĕсене çапса çĕмĕрессишĕн ирĕклĕхлĕ аслă вăрçă туса пыракан лагерь пулса тăни кирлĕ.

Çакăнта халĕ задача.

Çак задачăна эпир пурнăçа кĕртме пултаратпăр тата пурнăçа кĕртмелле те.

Çак задачăна пурнăçа кĕртсен тата нимĕç захватчикĕсене çапса çĕмĕрсен кăна эпир нумайлăха пыракан тата тĕрĕслĕхлĕ мир туянма пултаратпăр» (**Сталин**).

Сталин юлташăн доклачĕ çине ответлесе, Совет Союзĕн халăхĕсем фронта пулăшса пыма çĕнĕ вăйпа тытăнчĕç, вĕсем хастаррăн тата çине тăрса ĕçлесе, тăшмана çĕнтерес сехете çывхартма тăрăшаççĕ. Чăваш республикинчи ĕççыннисем, Совет Союзĕнчи мĕнпур ĕççыннисем пекех, çулпуç чĕнĕвĕ çине политикăллă тата производствăллă çĕнĕ çĕкленӳпе ответлеççĕ. Улатăрти паровозсем юсакан тата Канашри вагонсем юсакан заводсен коллективĕсем предприятисен мĕнпур ресурсĕсемпе çĕршыва çыхлас ĕçре усă курма пулнă. Канашри вагонсем юсакан заводри рабочисем пурте пекех доклада итленĕ хыççăн тепĕр кунех социализмла ăмăртса ĕçлеме пĕр-пĕринпе договорсем тунă. Рабочисем ĕç нормисене икшер хут тултарма пулнă. Хăйсем çине илнĕ обязательствăсене вĕсем тултараççĕ кăна мар, тата ирттерсе тултараççĕ. Çапла, Рассказчик юлташăн бригади ноябрĕн 14-мĕшĕнче пĕр кунхи нормăна 625 процент, Юрковский юлташăн бригади—274 процент, Скрыпник юлташăн бригади—210 процент тултарнă. Рабочисем нумайĕшĕ хастарлă ĕçлеççĕ. А. Козлов юлташ нормăна 430 процент, Гришанов юлташ—400 процент, Юраков—337 процент, Штумпф—340 процент тултарса пыраççĕ.

Куславккари заводра слесарь Челышев государствăн питех те кирлĕ заданине пурнăçа кĕртес тесе тăватă талăк хушши цехран тухмасăр ĕçленĕ. Халĕ заводра продукци нумайрах кăларас ĕçе йĕркелесе ярас тĕлĕшпе инженерсемпе техниксем çине тăрса ĕçлеççĕ.

Сталин юлташăн докладне ăнлантарса панă хыççăн Хĕрлĕ Чутай районĕнчи колхозниксем авăн çапас, государство умĕнчи обязательствăсене тултарас ĕçсене кĕске вăхăтрах туса çитерме сăмах пачĕç. Çавăн пек решенисем ытти районсенчи колхозсенче те йышăнаççĕ. Юлашки вăхăтра хатĕрлев пункчĕсене тырпул илсе пырасси Куславкка, Октябрьски тата ытти районсенче вăйланчĕ. Елчĕк районĕнчи «Коммунист» колхозра ноябрĕн 14-мĕшĕнче хĕрлĕ лавсем организациленĕ те пĕр кун хушшинчех 100 центнер çĕрулми государствăна панă.

Чкаловски районĕнчи «Маяк» колхозра Сталин юлташăн докладне радио тăрăх 200 çын ытла итленĕ. Тепĕр кунне, ноябрĕн 7-мĕшĕнче 300 колхозник ытла авăн çапас, хатĕрлев пунктне тырпул тата çĕрулми леçсе парас енĕпе тимлĕн ĕçлеме тытăннă. Çав районри Кзыл Чишма ялсовечĕ виçĕ-тăватă кун хушшинче государствăна тырпул тата çĕрулми парса татнă, аш-какай парас ĕç те ăнăçлăн пулса пырать. «Çăлтăр» колхоз членĕсем 1941 çулта аш-какай памалли плана тултарса, 1942 çулшăн 24 центнер панă. Ĕçлеме пултаракан колхозниксем пурте авăн çапнă çĕрте тăрăшса ĕçлеççĕ. Колхозница Евдокия Салихова, 63 çула çитнĕскер, Сталин юлташăн докладне вуласа панине итленĕ хыççăн çапла каланă: «Сталин юлташ пире тăшмана çĕнтермелли çулйĕре кăтартса пачĕ. Тăшмана хăвăртрах çĕнтерессишĕн тăрăшар! Эпĕ колхозра татах та тимлĕнрех ĕçлеме тытăнатăп», тенĕ. Вăл ватă пулсан та, кашни кунах ĕçе тухать, нормăна 150—170 процент тултарса ĕçлет.

Çакăн пек фактсем питех те нумай. Çаксем ĕнтĕ Сталин юлташăн историллĕ доклачĕ халăхăн иксĕлми вăйĕсене çĕклени çинчен калаççĕ.

Парти организацийĕсен партиллĕ-политикăллă ĕçе татах та ытларах вăйлатас пулать, партипе массăсем хушшинчи çыхăнăва тăтăшах çирĕплетсе пымалла, совет халăхне фронта пулăшу пама, нимĕç оккупанчĕсене хирĕç кĕрешме хавхалантарса пыракан большевикла хĕрӳллĕ сăмаха массăсем патне çитермелле.

Анчах пирĕн республикăра хăйсен ĕçне вăрçă вăхăчĕ хушнă пек чăннипех урăхлатса çĕнетмен парторганизацисем те пур-ха. Сталин юлташăн доклачĕпе ĕççыннисене пурне те мар паллаштарнă-ха. Уйрăм пуçламĕш парторганизацисем Сталин юлташăн докладне вĕренесси çине çиелтен пăхнă, хăйсен умĕнче мĕнле практикăллă задачăсем тăни çинчен тĕплĕн шухăшласа пăхман.

Нумай пулмасть ВКП(б) Обкомĕн IX пленумĕ тата республикăри партактивăн пухăвĕ пулса иртрĕ. Вĕсем Сталин юлташăн докладĕнче лартнă задачăсене пурнăçа кĕртесси çинчен сӳтсе-яврĕç, çав задачăсене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе мĕнле конкретлă ĕçсем туса ирттермеллине палăртрĕç. Пленум республикăри парторганизацисене Сталин юлташăн историллĕ сăмахĕсене кашни рабочине, служащине тата колхозникне ăнлантарса пама хушрĕ. Сталин юлташăн докладне чи малтан коммунистсемпе комсомолецсен пурин те тĕплĕн вĕренмелле. Ку тĕлĕшпе пухусем ирттермелле. Çав пухусенче Сталин юлташăн докладне лайăх ăнланса илсе, ăна пурнăçа кĕртме мĕнле практикăллă ĕçсем тумаллине палăртас пулать. Çавăнпа пĕрлех ВКП(б) Обкомĕн VIII-мĕш пленумĕ партиллĕ-политикăллă ĕçе лайăхлатасси çинчен йышăннă решенине парторганизаци мĕнле пурнăçа кĕртсе пынине тĕрĕслени кирлĕ.

Пысăк предприятисенче пуринче те активсен, çавăн пекех рабочисен пухăвĕсене ирттермелле. Çав пухусенче продукци ытларах туса кăларас, шалти ресурссене пĕтĕмĕшпех мобилизацилес тата оборудованипе туллин усă курас, çĕнĕ йышши продуктсем туса кăларас, вĕсен хăйне ларакан хакне йӳнетес тĕлĕшпе практикăллă мероприятисем палăртмалла.

Çывăх вăхăтрах пур колхозсенче те Сталин юлташăн сăмахĕсем çинчен докладсем туса парас пулать. Сталин юлташăн докладне пур колхозниксене те ăнлантарса парса, вĕсене декабрĕн 10-мĕшчен авăн çапса пĕтерме, государствăна тырпул тата ытти продуктсем парас ĕçе кĕске вăхăтрах вĕçлесе çитерме организацилес пулать.

Агитациллĕ-массăллă ĕçе вăйлатни кирлĕ. Çав ĕçе Сталин юлташăн докладне ăнлантарса парас, çулпуç кăтартăвĕсене пурнăçа кĕртме массăсене мобилизацилес задачăсене пăхăнтарса туса пымалла. Сталин юлташăн хĕрӳллĕ сăмахĕсене массăсене ăнлантарса парасси партире тăракан тата партире тăман кашни агитаторăн пархатарлă ĕçĕ пулса тăрать. Агитаторсен семинарĕсене ирттермелле, çĕнĕ задачăсем çинчен каласа кăтартмалла. Районри агитпунктсен Сталин юлташăн докладне ăнлантарса пама докладсем тата калаçусем организацилемелле, вĕсенче агитациллĕ ĕçре кирлĕ кĕнекесем тата вырăнти справкăсем çителĕклĕ пулмалла, вĕсен агитаторсемпе агитколлективсен руководителĕсене кунсерен пулăшса пымалла, консультацисем ирттермелле.

Хуласенче ĕлĕк суйлав участокĕсем пулнă вырăнсенче усна агитпунктсен ĕçне вăйлатмалла. Политикăллă агитаципе мĕнпур халăха пĕтĕмпех çавăрса илес пулать. Чугунçул çинчи агитпунктсен ĕçне кирлĕ пек йĕркелесе яма тăрăшмалла, станцире пухăнакан халăх хушшинче докладсем, калаçусем ирттермелле, вĕсене валли хаçатсем, кĕнекесем пулччăр, вĕсем радио итлеме пултарччăр.

Агитациллĕ ĕçĕн пахалăхĕ çине уйрăмах хытă çаврăнса пăхмалла. Докладсемпе калаçусем хĕрӳллĕ иртчĕр, ĕççыннисене кĕрешĕве мобилизацилеччĕр. Агитаторăн халĕ хăйĕн ĕçне практикăллă задачăсемпе, уйрăмăнах оборонăна тĕреклетес тĕлĕшпе правительство панă заданисене вăхăтра пурнăçлама массăсене организацилессипе тачă çыхăнтарас пулать.

Агитациллĕ ĕçре хаçатсемпе тата кĕнекесемпе туллин усă курмалла. Сталин юлташăн доклачĕ пичетленнĕ кĕнекесене ĕççынnisем хушшинче ытларах сарма тăрăшмалла.

Сталин юлташăн докладне ăнлантарса парас енĕпе вулав çурчĕсемпе колхоз клубĕсем умĕнче пысăк задачăсем тăраççĕ. Культурăпа çутĕç учрежденисенче хаçатсем, плакатсем, кĕнекесем çителĕклĕ пулмалла, вĕсенче таса, ăшă тата çутă пултăр. Вулав çурчĕсемпе колхоз клубĕсен ĕçне учительсем активлăн хутшăнмалла. Пирĕн учительсем колхозлă ялта совет интеллигенцин чи пысăк вăйĕ пулса тăраççĕ. Парти организацийĕсен çак пархатарлă ĕçе учительсене ытларах явăçтармалла. Вăтам шкулсенче тата туллимар вăтам шкулсенче аслă классенче вĕренекенсем те чылай ĕç тума пултараççĕ.

Сталин юлташăн хавхалантаракан аслă сăмахĕсене кашни ĕççынни лайăх ăнланса илсен, фронтра та, тылра та халăхăн паттăрлăхĕ татах та ытларах ӳссе вăйланĕ.

Совет халăхĕ умĕнче ыйту çакăн пек тăрать: вилĕм е çĕнтерӳ! Виççĕмĕш çул çук. Пирĕн пĕтĕм çĕршыв, ССР Союзĕнчи мĕнпур халăхсем, тесе калать Сталин юлташ, организациленсе пĕрлĕхлĕ çар лагерĕ, ирĕклĕхлĕ аслă вăрçă туса пыракан лагерь пулса тăни кирлĕ.

Йăлтах фронт валли, йăлтах тăшмана çапса аркатма!

Т. АХАЗОВ,

ВКП(б) Чăваш Обкомĕн пропаганда енĕпе ĕçлекен секретарĕ.

Çитес çулхи вăйлă тырпулшăн

Ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чěрлěхсен продуктивноçне ÿстернěшěн колхозниксене ěçшěн хушса тÿлесси çинчен партипе правительство йышăннă историллě решени колхозниксемпе колхозницăсене колхоз производствинче тÿрě кăмăлпа тăрашса ěçлеме хавхалантарчě. Нумай колхозсем тимлěн ěçленипе тата агротехника ěçěсене тěрěс, çавнашкалах вăхăтра пурнăçа кěртсе пынипе гектартан çěршер пăт тěштырă туса илчěç. «Красный бригадир», «Луч», Ворошилов ячěпе тăракан тата ытти чылай колхозсем вăтам шутпа гектартан çěршер пăт тěштырă илчěç. Çак колхозсем уйри тырпулсене кěске срокра тăккаламасăр пуçтарса кěртрěç, вăхăтра авăн çапса пěтерчěç. Халě тупăшсене ěçкунěсем тăрăх валеçсе пама хатěрленеççě.

Тырпул тухăçлăхне ÿстерме çěрте вырăнти удобренисем пысăк вырăн йышăнса тăраççě. Кăçал Çěрпÿ районěнчи колхозсен план тăрăх уя 73.500 тонна тěрлěрен удобренисем кăлармалла пулнă пулсан, 74.200 тонна кăларнă.

Удобренисем пухас тата вěсене тěрěс пăхса усрас ěçе кăçал та кирлě пек организацилемелле. Çавăнпа кашни колхозра ятарласа тислěк тата тислěк шěвекне пухмалли вырăнсем тумалла. Тислěкпе тислěк шěвекне усрама ятарласа тунă вырăнсем пулман колхозсенче тислěке уя кăлармалла, 50—60 лав тăкса тирпейлě купасем тумалла.

Калас пулать, Çěрпÿ районěнче торф питех те нумай. Халě районри чылай колхозсем торф кăларса хатěрлеме тытăннă. Çак ěçе малашне татах вăйлатса пыни кирлě. Районри нумай колхозсенче çуракине хатěрленнě май вăрлăхсене сортласа тасатаççě, ялхуçалăх машинисене юсаççě.

Агроном **Л. АНИСИМОВ.**

28 ТРАКТОР ЮСАНĂ

Ишлейри машинно-тракторнăй станци отечественнăй аслă вăрçă пуçлансан хăйěн ěçне урăхлатса çěнетрě. Çавна пула трактористсенчен пěр пайě Хěрлě Çара кайнишěн ěç чарăнса тăмарě. Хěрлě Çара кайнă арçынсем вырăнне хěрарăмсем йышăнчěç.

МТС тракторпа ěçлемелли плана ăнăçлă тултарнипе пěр вăхăтрах тракторсемпе ытти машинăсене юсама та йěркеллě тытăннă. Тракторсемпе вěсем çумне кăкарса ěçлемелли машинăсене юсас тěлěшпе хěрарăмсем ытларах ěçлеççě. Ěçре пăха примерсем кăтартаççě.

Октябрь уявě умěнхи ăмăртăва хутшăнса, трактористсем хăйсем çине илнě обязательствăна ăнăçлăн пурнăçларěç.

Сталин юлташ Мускав Совечěн чаплă ларăвěнче тунă доклада сÿтсе-явнă хыççăн трактористсемпе трактористкăсен ěçлес хастарлăхě татах та вăйланчě. Сталин юлташ докладне сÿтсе-явсан тепěр куннех вěсем иккě трактор юсаса кăларчěç. Çапла вара паянхи кун тěлне пурě 28 трактор юсанă. Тракторсене юсамалли плана çуррине яхăн тултарнă. Тракторсене юсасси ăнăçлăн пыни запаслă пайсене вырăнтах тунинчен килет. МТС хăйěн шалти ресурсěсемпе анлăн усă курать. Иртнě çулсенчи пек запаслă пайсене аякран ярса парасса кěтсе лармаççě.

Машинно-тракторнăй станцинчи 6 бригада хăйсен тракторěсене юсаса пěтерчě. Коммунист Романов юлташ бригади уйрăмах лайăх ěçленипе палăртмалла. Вăл тракторсене пысăк пахалăхпа юсаса пěтерчě.

Сталин юлташ доклачěпе хавхаланнă трактористсемпе трактористкăсем тракторсене хăвăрт тата пысăк пахалăхпа юсаса çитерěç, çуракине кăтартуллăн хатěрленěç.

Е. СМЕЛОВ.

Ěçе тěрěс йěркеленě колхозра

ВАРМАР. «Арапуç» колхоз районра малта пырать. Ку колхозра колхозниксем хушшинчи дисциплина çирěп. Çавăнпа хуçалăхě те вěсен тирпейлě. Колхозниксем хастарлă ěçлеççě. Вěсем авăн çапаççě, выльăх-чěрлěх фермисенче ěçлеççě, вăрмантан вутă турттараççě, утартан вěллесене илсе кěрсе тирпейлесе лартаççě, купăста тата ытти пахча-çимěçсене типěтеççě, çунасем тăваççě. Кашни (харпăрхăй вырăнěнче тухăçлăрах ěçлеме тăрăшать. Çавăнпа ěçě те вăхăтра пуçтарăнать. Колхоз уйри кěлтесене турттарса кěртсе капана хывнă. Халě хěрсе авăн çапать. Колхозниксем ěçе бригадир каласса кěтмесěрех организованно тухаççě. 70 çулхи колхозницăсем М. Иванова 130 ěçкунě, П. Давыдова 70 ěçкунě тунă. Белов Егор конюх пулса ěçлет. Унăн çемьин ěçкунěсем пинрен те иртнě ěнтě. Ывăлě Хěрлě Çар ретěнче тăшмана хирěç çапăçать. И. Александров колхозникăн та кăçал 800 ěçкунне çитнě. Вăрçă кунěсенче хěрě фермăра бригадир пулса ěçлеме тытăнчě.

Колхоз выльăх-чěрлěх ěрчетес ěç çине тимлěн çаврăнса пăхать. Кăçал 90 сысна валли çěнě вите тунă. Выльăхсене хěлле ăшă та тутă усрас тěлěшпе аван ěçленě. Витесен кантăкěсене лартнă, тÿписен тăрне тăпра улăхтарнă, шăтăк-çурăксене питěрсе тухнă. Çамрăк выльăхсене кěтсе илме ятарласа пÿлěмсем хатěрлесе хунă.

«Арапуç» колхоз çулсерен хăйěн пахчинчен темиçе пиншер тенкěлěх тупăш илет. Вунă çул хушши ěнтě пахча заведующийě пулса 52 çулхи М. Алексеев колхозник ěçлет. Вăл хăйěн ěçне юратать. Кăçал пахчара купăста, сухан, кишěр, хěрлě кăшман, хěвелçаврăнăш тата ытти çимěçсем те туса илнě. Çуллахи вăхăтра темиçе çěр тенкěлěх пахча-çимěçсене сутнă. Халě колхозниксене кашни ěçкунě пуçне купăста 500 грамм, сухан, помидор, кишěр 80-шар грамм валеççе панă. Унсăр пуçне колхозниксем халě аванс йěркипе пěрер килограмм тěштырă, пěр килограмм та 600 грамм çěрулми илнě.

Колхозра агитациллě-массăллă ěçе те аван йěркеленě. Ку ěçре вěсене ялти учительсем пулăшаççě. Уйрăмăнах П. Никифоров, Г. Иванов учитель-агитаторсем лайăх ěçлеççě. Кашни бригадăрах стена хаçачě тухса тăрать. Колхоз правленинче радио пур. Колхозниксем каçсерен ăна пухăнса итлеççě.

Колхоз государство умěнчи обязательствăсене йăлтах пурнăçланă. Заем укçине 12 пин тенкě парса татнă. Кашни колхозниках заем çырăнса илнě. Колхозра Хěрлě Çар боецěсем валли ăшă тумтир пухас ěçе те аван йěркеленě. Мěнпурě 39 тир, 30 мăшăр çăматă, 34 мăшăр алшиш тата ытти япаласем те пухăннă. Ку ěçре ялти актив пример кăтартса пырать. Колхоз председателě Г. Малахиев оборона фондне 850 тенкěлěх заем, унăн заместителě М. Степанов юлташ 750 тенкěлěх заем хывнă. Унсăр пуçне вěсем иккěшě те Хěрлě Çар боецěсем валли йěлтěрпе çÿремелли пěрер ăшă костюм панă.

Е. Николаева колхозницăн иккě ывăлě фронтра тăшмана хирěç çапăçаççě. Вăл иккě тир панă. 65 çулхи Е. Иванова колхозницăн та ывăлě Хěрлě Çар ретěнче. Боецсем валли пěр тир тата 400 грамм çăм панă.

Е. ВАСИЛЬЕВА.

Машинăсене пуçтарса лартас пулать

ВАРНАР. Районри чылай колхозсем ялхуçалăх ěçěсене вěçлерěç. Ялхуçалăх машинисем те ěçрен пушанчěç. Шутпа уйхир ěçěсене вěçленě тата авăн çапса пěтернě хыççăнах машинăсене пухса, тутăхасран çу сěрсе типě вырăнсене майлаштарса лартмалла пулнă. Анчах хăшпěр колхозсем ялхуçалăх машинисем çинчен манса кайнă. Мăн Турхан, Иртеменкасси, Çěнě-Яххакасси колхозěсен плугěсем, жнейкисем тата ытти машинисем ку вăхăтченех уйра лараççě.

Ěçрен пушаннă машинăсене çийěнчех типě, юр кěмен вырăнсене пуçтарса лартмалла. Çуракине хатěрленнě май вěсене юсама тытăнмалла.

С. ПУДАКОВ.

ĚÇ ТУХĂÇЛĂХĚ ӲСРĚ

КАНАШ. (**Хамăр корр.**). Вагонсем юсакан заводри йывăç каскалакан цех хăйěн ěçне вăрçă вăхăтěнчи пек урăхлатса çěнетрě. Цех коллективě октябрь уйăхěнчи производство планне 102 процент тултарнă. Коллектив ноябрь уйăхěнче те пысăк тухăçлăхпа тата лайăх пахалăхпа ěçлет. Кулленхи нормăна ытлашшипех тултарса пырать.

— Рабочисемпе работницăсен ěçлес хастарлăхě уйрăмăнах Сталин юлташ докладне сÿтсе-явнă хыççăн çěкленчě,—каласа парать цех начальникěн заместителě Жула юлташ.—Кашни бригада, кашни рабочипе работница хăйěн планне ирттерсе тултарассишěн, çěршывпа фронт валли ытларах продукци парассишěн кěрешет.

Столярсен Проценко тата Мордовенко юлташсем ертсе пыракан бригадисем васкавлă çěнě заказсене туса кăларма вěренес тěлěшпе ěçлеççě. Вěсем сменăри задание 200 процентран кая тултармаççě. Проценко юлташ бригади октябрь уйăхěнчи ěç планне 244 процент тултарнă. Грузчиксен Бурлаков юлташ ертсе пыракан бригадин ěç тухăçлăхě татах та пысăкрах. Нормăна вăл кулленех 250 процент тултарать.

Овынов юлташ тата комсомолец Перфильев—цехри чаплă слесарьсем. Ку таранччен вěсен плана тултарманни пěрре те пулман. Октябрь уявě хыççăнхи кунсенче вěсем 30 сехет хушшинче тумалли ěçсене 8 сехет хушшинче туса пычěç. Юлашки кунсенче ěç хăвăртлăхне вěсем татах та ÿстерсе пыраççě. Овынов юлташ 34 сехетре тумалли ěçе 8 сехетре тăвать.

Павлов юлташ цехра пуринчен те çамрăк. Ăна ученикран слесаре нумай пулмасть куçарнă. Апла пулин те, вăл нормăна 2 хут ытла ирттерсе тултарать.

Цехри рабочисемпе мастерсен ěçлес хастарлăхě кунран кун ÿссе пырать. Плана ытлашшипех тултарса ěçлекенсен хисепě çак кунсенче 60 процента çитрě, вěсенчен çурри—двухсотниксемпе трехсотниксем.

Стахановецсен çитěнěвěсем

ÇĚМĚРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Древкомбинатри стахановецсем хушшинче трехсотниксем нумайлансах пыраççě.

Улттăмěш номерлě цехра нормăна 250—350 процент тултарса ěçлекенсем 24 çын. Вěсем хушшинче уйрăмăнах Будачев, Павлов, Свиягин, Большаков, Бабаев юлташсем палăрса тăраççě. Вăтамран илсен, асăннă стахановецсем октябрь уйăхěнче кулленех 3-шер норма туса пынă.

Октябрь уявě умěнхи ăмăртăва хутшăнса хăйсем çине илнě обязательствăсене чылай рабочисем ирттерсе тултарчěç. Сăмахран, Комиссаровăпа Шуканова юлташсем кулленхи ěç нормине 150 процент тултарса пыма сăмах панă. Малтанлăха тěрěслесе пăхнă хыççăн, вěсем иккěшě те хăйсен нормисене 200-шер процентран кая мар, уйрăм кунсенче 300 процент таран тултарса ěçленине палăртнă. Юлашки вăхăтра Ащеркин, Акаемова, Сыромятникова юлташсем те кунне 2—2,5 норма туса пыраççě.

Пěррěмěш номерлě цехра В. Ширяев, В. Козлов, Т. Барягина, Т. Кулькова юлташсем паха тěслěхсем кăтартаççě. Вěсем пурте нормăсене 2 хут ирттерсе тултараççě.

Пиломатериалсен цехěнчи стахановецсем Е. Батюков, А. Горячева, А. Рекрушкова тата ыттисем те ялан нормăна 2 хут ирттерсе тултараççě, çавăнпа пěрлех çамрăк рабочисене техникăна вěренме пулăшаççě.

Водопроводчиксем—стахановецсем

Хулари халăха тата предприятисемпе организацисене çителěклě шыв парса тăрасси пысăк та ответлă ěç.

Шупашкарти водосетра ěçлекен водопроводчиксем çак задачăна пурнăçлас тесе нихăçанхи пек мар тăрăшса ěçлеççě.

Водопроводчиксен бригадирě П. Терняев юлташ хăйне шанса панă ответлă ěçе вăхăтра тăвассишěн ырма пěлмесěр ěçлесе, ытти рабочисене хавхалантарса пырать. Сталин юлташ докладне сÿтсе-явнă хыççăн ěç хăвăртлăхě уйрăмах ÿсрě. Халě Терняев юлташ хăй бригадин çулталăклăх планне 90 процент ытла пурнăçланă.

— Çул вěçленнě çěре плана 100 процент ытла тултарма тăрăшатпăр, — тет Терняев юлташ. Слесарь-стахановецсем Кузниченко, комсомолец Назаров юлташсем кулленхи ěç нормине 180—200-шер процент таран тултарса пыраççě. Мотористка М. Иванова, фильтровщицăсем В. Теплова, А. Телягина, В. Никитина юлташсем ěç нормине 150-шар процент тултарса ěçлеççě.

Рабочисем хушшинче массăллă агитаци ěçне те анлăн сарнă. Назаров юлташ рабочисене хаçатсенче пичетленсе тухнă хыпарсене тата Сталин юлташăн докладне вуласа ăнлантарса парать.

Водопровод начальникě инженер М. В. Качерлина юлташ рабочисене кулленхи ěçре лайăх ертсе пырать. Вăл производствăна тухса, рабочисене ěçре пулăшать, вěсен ěçри çитменлěхěсене пěтерме вăхăтра кăтартусем парать.

М. ЧАЛДУН.

Тимěр-тăмăр пухаççě

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Анат Тăрмăшри пуçламěш шкулта вěренекен ачасем тимěр-тăмăр пухни фронта пулăшни пулнине лайăх пěлеççě. Çавăнпа вěсем нумай пулмасть 5 центнер тимěр-тăмăр пухса çывăхри станцине леçрěç. Юлашки кунсенче вěсем татах 150 килограмм тимěр-тăмăр пухса пачěç.

И. МИТРОФАНОВ.

ГАЛСТУК

Ялан, ирхи çанталăк
Çап-çуттăн килнě май,
Кăвар пек хěрлě галстук
Çыхатчě Николай.

Тěнче ăна хавасчě,
Кулличчě — питěнче;
Çăп-çăмăллăн утатчě
Шап-шурă юр çинче.

Çул май юрлатчě юрă,
Саватчě ыр куна,
Телейлě пулнă, — урăх
Мěн кирлě ачана.

Хăй амăшпе пуплетчě
Килте пěрмай ачаш:
Ÿссе çитсессěн, летчик
Пуласшăнчě ача.

* * *

Ача вăранчě. Унăн
Минтерě çук. Юлман.
Ăна илсе мěн хунă
Пуçтах усал тăшман.

Пуç вěçěнче шур куçлăн
Пăхать пěр офицер.
Пÿртре урай мěн юнлă.
Кам вилнě? Ку мěскер?

Ун амăшě мăнтарăн
Выртать урайěнче.
Кăкăр суранě тарăн,
Суранě ик енче.

Калать куççуль тăкмасăр,
Йěрмесěр пионер:
— Çук, галстука çыхмасăр,
Фашист, мана ан пер!

Кăвар пек хěрлě галстук
Пÿртре, стена çинче,
Юнланнă хěç пек галстук
Тăшманăн умěнче.

—Çыхсан, мана вěлерěр!
Юнать ик аллипе.
Пăшал сасси кěрлерě.
Юнланчě пěрене.

Анчах вăл чăмăртарě
Вěри чěри патне,
Вилсен те, вăл ямарě
Юратнă галстукне.

УХСАЙ ЯККАВĚ.

ПУРНЕ ТЕ ÇАР ĚÇНЕ ВĚРЕНТЕССИ

Вěренÿ пункчěсенче

ЕТĚРНЕ. Ěççыннисене обязательнăй йěркепе çар ěçне вěрентме районра тăватă пункт организациленě. Занятисем кашни пунктрах йěркеллě иртеççě. Вěренÿ пункчěсенчи командирсемпе политработниксем, хăйсене шанса панă ěçшěн государство умěнче ответлă пулнине туйса илсе, тÿрě кăмăлпа ěçлеççě. Вěсем хăйсен пěтěм пултарулăхěпе пěлÿлěхне тата опытне пулас боецсене вěрентсе хатěрлес ěçе параççě.

Ирçери вěренÿ пунктěнче боецсем хушшинче политикăллă-массăллă ěçе аван йěркеленě. Политработниксем боецсемпе икшер сехет хушши политзанятисем ирттереççě. Кунсăр пуçне агитаторсемпе политвулавçăсем пур. Вěсем боецсене перерыв вăхăтěнче хаçатсенчи çěнě хыпарсене, Совет Информаци бюровě паракан сводкăсене тата ытти районсенчи вěренÿ пункчěсенчи боецсен вěренÿри ěçěсем çинчен вуласа параççě. Вěренÿ пунктěнче «За родину» ятлă стена хаçачě тухса тăрать. Стена хаçачě çирěп дисциплинăллă, вěренÿре малта пыракан боецсен примерěсене çутатса парса ытти боецсене те вěсем пек пулма вěрентет. Çакна пула боецсен дисциплини çирěпленсе, вěсен вěренÿри хастарлăхě ÿссе пырать. Малтанхи кунсенче дисциплинăна пăсакансем, вěренÿре юлса пыракансем те пулкаланă. Халě дисциплинăна пăсакансем çук, вěренÿри отличниксен йышě ÿссех пырать.

Вěренěвěн малтанхи кунěнчех кунта партипе комсомол групи ěçлеме тытăннă. Группăра 2 коммунист, 19 комсомолец. Дисциплинăшăн, вěренÿ пахалăхěшěн кěрешнě çěрте коммунистсемпе комсомолецсем пример кăтартаççě. Вěсем боецсене политикăллă пěлÿ парас ěçе активлăн хутшăнаççě. Я. Трофимов, Г. Иванов боецсем политрук хушнă тăрăх боецсемпе час-часах политзанятисем туса ирттереççě.

М. Горбатов, Ф. Краснов, В. Зверев, А. Спиридонов, И. Парфилов, Г. Иванов т. ыт. комсомолец-боецсем — вěренÿри отличниксем, вěсем вěренÿре пур енěпе те малта пыраççě, занятисенче ыттисене пример кăтартаççě, юлса пыракансене ыттисене çитме пулăшаççě.

Х. Николаев комсомолец взвод командирě пулса ěçлет. Унăн взвочě малта пыракан взвод. Вěренěвěн малтанхи кунěсемпе танлаштарсан, унăн взводěнче отличниксен хисепě иккě хут ÿснě. Кунти коммунистсемпе комсомолецсем —социализмлă ăмăртăвăн организаторěсем. Пунктри кашни боец—пěр-пěринпе, вěренÿ пункчě Балдайри вěренÿ пункчěпе ăмăртать.

Районри ытти пунктсенче те вěренÿ ěçěсем аван пыраççě. Боецсен çар ěçне вěренес хаваслăхě пысăк. Вěсем занятисене йěркеллě, пěр сиктермесěр çÿреççě. Балдайри вěренÿ пункчě вăрçă ěçне вěрентессине, политикăллă-массăллă ěçе кирлě пек йěркеленě. Вěренÿ пунктěнче стена хаçачě, взводсенче «Боевой листоксем» тухса тăраççě.

Районри кашни вěренÿ пунктěнчи боецсем хăйсене вěренме çăмăл пултăр тесе, вěренÿре кирлě хатěрсене: винтовка, граната, кěреçе макечěсене хăйсемех туса хатěрлеççě. Хăшпěр пунктсенче всевобуч боецěсем хăйсен вăйěпе танк тата станковăй пулемет макечěсене те тунă. Всевобуч боецěсене теориллě тата практикăллă пěлÿ пама кашни подразделенин материальнăй базинче наглăднăй пособисем çителěклě. Занятисем çирěп расписанисем тăрăх кирек мěнле çанталăкра та пулса иртеççě. Занятисенче танксене хирěç, автоматчиксене хирěç кěрешмелли майсене, харпăрхăйне валли окопсем алтса, маскировка туса выртма, штыкпа çапăçмалли майсене т. ыт. те вěренеççě.

Халě хěллене хатěрленес ěç анлăн сарăлса пырать. Всевобуч боецěсем хăйсене валли йěлтěрсем хатěрлеме тытăнчěç. Районра йěлтěрсем 200 мăшăр ытла хатěрленě. Çак кунсенче «Красный яр» артель татах темиçе çěр мăшăр йěлтěр хатěрлесе парать.

Н. ЦВЕТКОВ.

Тăшман танкěсене пěтерекенсем пулаççě

КАНАШ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Районри чылай вěренÿ пункчěсем çумěнче çамрăксене тăшман танкěсене пěтерме вěрентес тěлěшпе отрядсем организациленě. Вěсенчен Вырăскас Пикшихри вěренÿ пункчě çумěнчи отряд часах 62 сехетлě программăна вěренсе пěтерет. Боецсем тăшман танкěсене паллаçа илме, вěсене хирěç кěрешме лайăх пěлеççě. Танкăн материальнăй чăçěсене вěренессипе нумайěшě «хорошо» тата «отлично» паллăсем кăна илнě. Çакăн пек ăнăçлă вěренме танк макетне туни нумай пулăшнă.

Отряд командирě — ВКП(б) кандидачě Василий Данилов юлташ, танксене тата вěсене хирěç кěрешес ěçе лайăх пěлекенскер, занятисене тěплěн хатěрленсе пырса, пысăк ăсталăхпа ирттерет. Вăл—вěренÿре çирěп дисциплина тытакан, боецсенчен те вăрçă вăхăтěнчи пек пулма ыйтакан командир. Çавăнпа ун боецěсенчен 20 кун вěреннě вăхăтра дисциплинăна пăсни, занятисенчен сăлтавсăр юлни пěрре те пулман. Унăн пуçарăвěпе боецсем хăйсене вěренме кирлě япаласене — 105 граната, кашнин валли 3-шер бутылка, пěрер кěреçе, пěрер винтовка хатěрленě.

Отрядра çар ěçне лайăх вěрентнипе пěрлех политикăллă ěçе те анлăн туса пыраççě. Политрук Чумаков, унăн заместителě Игнатьев юлташсем кашни кун кěске те интереслă политинформаци ирттереççě. Нимěç оккупанчěсен тискер ěçěсем çинчен, пирěн паттăр кěрешěвěсем çинчен боецсене чěрě те витěмлě сăмахсемпе каласа кăтартаççě. Юлашки вăхăтра кăна «Фашизм — этемлěхěн хаяр тăшманě», «Нимěç оккупанчěсене — вилěм!» «Совет халăхěн отечественнăй аслă вăрçи» тата ытти темăсемпе калаçусем ирттернě. Отрядра тăтăшах «Смелые бойцы» стена хаçачěпе боевой листоксем кăларса тăраççě. Ку таранччен 4 номер стена хаçачě, 5 номер боевой листок кăларнă. Вěсенче вěренÿри кулленхи çитěнÿсемпе çитменлěхсем çинчен, дисциплинăллă, пултаруллă боецсем çинчен уççăн çутатса панă.

Т. ИВАНОВ.

Хěллехи спорт сезонě пуçланчě

ÇĚРПУ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Физкультурăпа спорт ěçне вăйлатни тăван çěршыв оборонине тěреклетни пулать. Физкультурăпа спорт çамрăксене çирěп сывлăхлă, тěреклě патриотсем пулма пулăшать.

Юлашки çулсенче районри комсомолецсемпе çамрăксем физкультурăпа спорт ěçне чěрěрен юратса вěренме пуçларěç. Физкультурăпа спорт ěçě кашни çамрăкăн кулленхи занятийě пулса тăчě. Иртнě çулсенче физкультурăпа спорт ěçне активлăн хутшăнса сывлăхěсене тěреклетнě çамрăксенчен чылайěшěсем Хěрлě Çар ретěнче, тăван çěршыва хăйсен çирěп кăкăрěсемпе тăрса сыхлаççě.

Хěллехи вăхăтра йěлтěр спорчě уйрăмах пысăк вырăн йышăнса тăрать. Физкультурăн хěллехи сезонне хатěрленнě май, районри предприятисемпе учрежденисенче тата шкулсенче йěлтěрçěсен командисене организациленě. Вăл шутран фельдшерсен шкулěнче 7 команда, хулари вăтам шкулта 5 команда, профтехшкулта 4 команда, Апаккассинчипе Хурăнсурти кустпромартельсенче райсовет исполкомěнче, Туçири «Цивильстрой» колхозра тата ытти çěрте те организациленě. Командăсенче йěлтěрпе çÿремелли техникăна вěрентекен тренерсене тупса çитернě. Тренерсене пухса 4 семинар ирттернě. Семинарсенче шкулсенче çарпа физкультура ěçне вěрентекен преподавательсем те пулнă.

Спортăн хěллехи сезонě пуçланчě. Йěлтěрçěсем шурă юра йěрлеме тытăнчěç. Тренировка тумалли занятисем пур командăра та расписани тăрăх пулса иртеççě. Йěлтěрçěсем çитес кунсенчех ГТО комплексěн хěллехи нормисене пама пуçлаççě.

Физкультурниксене пулăшма хулара йěлтěр станцийě тата каток пулать. Анчах та станципе каток валли спорт инвентарěсене çителěклě таран хатěрлемен-ха, станци çуртне те ремонтлама тытăнман. Çак ěçе ВЛКСМ райкомěн васкатмалла.

Г. ПЕТРОВ.

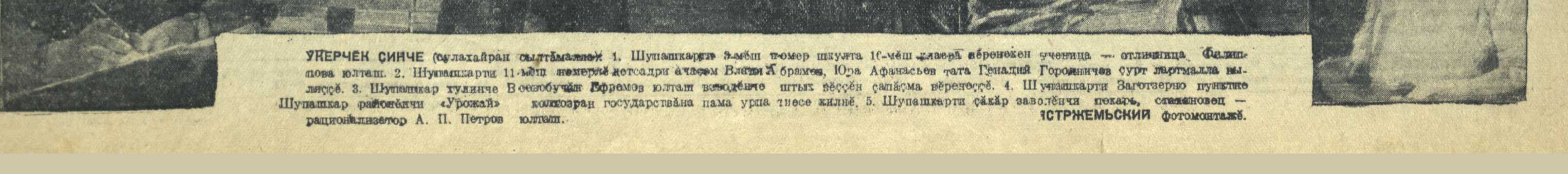

ӲКЕРЧĚК ÇИНЧЕ (сулахайран сылтăмалла): 1. Шупашкарти 3-мěш номер шкулта 10-мěш класра вěренекен ученица — отличница Филиппова юлташ. 2. Шупашкарти 11-мěш номерлě детсадри ачасем Владя Абрамов, Юра Афанасьев тата Генадий Городничев çурт лартмалла выляççě. 3. Шупашкар хулинче Всевобучăн Ефремов юлташ взводěнче штык вěççěн çапăçма вěренеççě. 4. Шупашкарти Заготзерно пунктне Шупашкар районěнчи «Урожай» колхозран государствăна пама урпа илсе килнě. 5. Шупашкарти çăкăр заводěнчи пекарь, стахановец — рационализатор А. П. Петров юлташ.

ИСТРЖЕМЬСКИЙ фотомонтажě.

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен черетлĕ пресс-конференцийĕнче

Ноябрĕн 25-мĕшĕнче ютçĕршыв корреспонденчĕсен черетлĕ пресс-конференцийĕ пулса иртнĕ. Çак конференцире Чехословаки корреспонденчĕ Совет Информаци Бюровĕн начальник заместительне С. А. Лозовский юлташа—ССР Союзĕпе Финлянди хушшинчи вăрçă пирки Финлянди правительстви Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен правительствине панă нота тĕлĕшпе Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕ пĕлтерни çине финсен информаци бюровĕ панă ответа эсир мĕнле хаклатăр,—тесе ыйтакан çыру панă. С. А. Лозовский юлташ çав ыйтăва хирĕç çакăн пек ответленĕ:

Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕн заявленийĕ пирки панă ответа финсен информаци бюровĕ çавтери васкаса çырнă пулас, мĕншĕн тесен çав ответри шухăшсем пĕр-пĕрне хирĕç тăраççĕ тата вĕсем историллĕ тĕслĕхпе çыхăнмаççĕ.

Акă мĕнле тăраççĕ никам сирсе ярайми фактсем:

1. «Финлянди хăйĕн никама пăхăнмасăр тăмалли ирĕклĕхне Совет правительстви аллинчен илчĕ» тени пĕтĕм тĕнчешĕн паллă историллĕ факт пулса тăрать, анчах та финсен информациллĕ бюровĕ çав факта хирĕç тавлашать. Ку тĕлĕшрен вăл 1917 çулти декабрь уйăхĕнче Финлянди правительствин пуçĕ Свинхувуд хăйсен государственнăй секретарĕпе Энкельпе пĕрле Петрограда килни çинчен юриех манса, ун çинчен шарламасăр хăварать, ун чухне Финляндин асăннă çыннисем Финлянди хăй тĕллĕн тытăнса тăракан государство пулассине Совет правительствине йышăнтарас ыйтупа Смольнăйра пулнă.

Финлянди правительстви ыйтнине йышăнса, 1917 çулти декабрĕн 31-мĕш кунĕнче Совет правительстви Финляндин никама пăхăнманлăхне йышăнасси çинчен постановлени кăларнă, çав постановление Ленин тата Сталин алă пусса çирĕплетнĕ. Постановленире çапла каланă:

«Финлянди правительстви Финлянди республикин никама пăхăнманлăхне йышăнма ыйтнине хирĕç ответлесе, Халăх Комиссарĕсен Совечĕ нацисен самоопределени правин принципĕсем тăрăх çапла йышăнать:

Центральный Исполнительный Комитета çакăн пек сĕнӳсемпе кĕрес:

а) Финлянди республикин государство тĕлĕшĕнчен никама пăхăнманлăхне йышăнас;

б) Финлянди Российăран уйăрăлнă май тухса тăракан практикăллă ĕçсене татма, Финлянди правительствипе килĕшнĕ тăрăх, икĕ ен представителĕсенчен уйрăм комисси организацилес...»

1918 çулти январĕн 4-мĕшĕнче Пĕтĕм Российĕн Центральнăй Исполнительнăй Комитечĕ Халăх Комиссарĕсен Совечĕ йышăннă çак постановление пăхса тухса çирĕплетнĕ.

Финляндин информаци бюровĕ, Финляндия хăйĕн никама пăхăнманлăхне большевизма хирĕç вăрçă туса пырса çеç туянма пултарнă, тесе калани суя пулса тăни çак фактсенчен питĕ те аван курăнать.

2. Финлянди правительстви Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен правительствине панă хăйĕн нотинче, 1941 çулти июнĕн 23-мĕшĕнче тухнă «Правда» хаçатра финсене çĕр çинчен шăлса пăрахмалла, тесе пичетлесе кăларнă тесе ĕнентерме пăхнă. Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕ хăйĕн заключенийĕнче, «Правда» хаçат çавăн евĕрлĕ япаласем пичетлесе кăларман тата пичетлеме те пултарайман, тесе пĕлтерчĕ. Финлянди правительствин официальнăй нотинчи суяна йышăнас вырăнне, финсен информаци бюровĕ ăна шăлса пытарса хăварать тата çапла пĕлтерет: çавăн пек çирĕплетсе каланине июнĕн 23-мĕшĕнче каçхине 6 сехет те 45 минутăра Мускаври радиостанци урлă панă пулать. Малтанхи суяна витсе хăварас тесе финсен информаци бюровĕ иккĕмĕш суя шухăшласа кăларать, мĕншĕн тесен Совет Союзĕнчи пĕр радиостанци те июнĕн 23-мĕшĕнче те, çавăн хыççăнхи вăхăтра та финсене çĕр çинчен шăлса пăрахмалла, тесе пĕлтернине радио тăрăх паман, пама та пултарайман.

3. Финсен информаци бюровĕ ответлăха чирлĕ пуç çинчен сывă пуç çине пăвантарма хăтланать, вăл çирĕплетнĕ тăрăх, Совет Союзĕ Финлянди çине тапăннă пулать. Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссариачĕн пĕлтерĕвĕнче Финлянди правителĕсем Финляндипе финсен çарне Германи верховнăй командованин аллине пани çинчен фактсемпе тата Гитлер тухса каланă сăмахсене илсе кăтартса панăччĕ те ĕнтĕ. Акă тата çĕнĕ фактсем:

а) Германия Совет Союзĕ çине тапăниччен чылай малтан Финлянди правителĕсем 42 çула çитиччĕнхи резервистсене мобилизациленĕ, автотранспорта, лашасене т. ыт. те мобилизациленĕ, Хĕвелтухăçне, Совет чиккисем патне, нумай войскăсем илсе пырса тăратнă;

б) июнĕн 17, 18 тата 19-мĕшĕсенче Германиирен килнĕ нимĕç пароходĕсем Хельсинкире çар хатĕрĕсене васкавлăн пушатнă, вĕсен хушшинче тупăсем те пулнă;

в) июнĕн 20-мĕшпе 21-мĕшĕнче унччен Совет чиккисенчен аякра тăракан нимĕç войскисене Совет Союзĕ çине тапăнма чикĕсем патне илсе пырса вырнаçтарнă;

г) июнĕн 22-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Финлянди территорийĕ çинчен самолетсен пысăк группи Кронштадт çине пирвайхи хут тапăнма хăтланса пăхнă; июнĕн 23-мĕшĕнче Финлянди территорийĕ çинчен ултă самолет вĕçсе килсе Кронштадт çине бомбăсем пăрахма хăтланнă, çавăн чухне пĕр самолета персе антарнă, нимĕçсен 4 офицерне тыткăна илнĕ;

д) июнĕн 22-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле нимĕçсен çар çыннисем тата финсен полицейскийĕсем ССР Союзĕн Петсамори консульстви çине тапăннă. Совет консульствине çаратнă, консульствăн личнăй составне Киркинес хулине илсе кайнă пулчĕ.

Çакăн пек ĕнтĕ фактсем, çав фактсене финсен информаци бюровĕ пăсма тата витсе шăлса лартма хăтланать. Финсен информаци бюровĕ, Финлянди правительстви Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен правительствине панă нотăна мĕнле пулсан та тӳрре кăларма задани илнĕскер, Финлянди правительствин суя нотине çĕнĕ хирĕçӳсем тата суя шухăшсем кĕртсе хăйĕн правительствине упалла пулăшу панă.

Аргентина корреспонденчĕ — ССР Союзĕн хăшпĕр районĕсемпе облаçĕсене оккупациленĕ хыççăн нимĕçсем совет промышленноçĕн тăватă пайĕнчен виççĕ пайне тытса илме пултарнă, тесе нимĕçсен пропаганди темиçе хутчен те пĕлтерни çине эсир мĕнле пăхатăр, — тесе ыйтнине хирĕç Лозовский юлташ çапла каланă: çав пĕлтерӳ вăл малтан пуçласа вĕçне çитиччĕнех суя пĕлтерӳ пулса тăрать. Пĕрремĕшпе иккĕмĕш пятилеткăсем Совет Союзĕн промышленность вăй-хăватне çав тери вăйлăн ӳкленĕ кăна мар, Совет Союзĕн территорийĕнче шалта промышленноçăн çĕнĕ центрĕсене питех те нумайăн туса çитерме май панă. Кунсăр пуçне, хуласемпе промышленность центрĕсенчен тухса кайнă чухне кирлĕ предприятисене пĕрине те тăшман аллине тăратса хăварман. Çĕршер предприятисене, вĕсенчи машинăсемпе, рабочисемпе тата техникăллă персоналпа пĕрлех, инçетри тыла илсе тухнă. Кунта вĕсене ура çине тăратса çитереççĕ те ĕнтĕ, вĕсем нимĕç авиацийĕ вĕçсе çитмелле мар çĕрте оборонăшăн ĕçлеççĕ.

Америка корреспонденчĕ — Берлинра ĕçлĕх фрончĕ организациленĕ ютçĕршыв рабочийĕсен митингне туса ирттерни çинчен эсир мĕн калама пултаратăр, — тесе ыйтнине хирĕç Лозовский юлташ çапла ответленĕ:

Эрехпе супнă паллă шулер Лей доктор—«Германие çĕнтерӳ кӳрессишĕн 350 миллион çын ĕçлет» текен лозунгпа туса ирттернĕ çав митинг ютçĕршыв рабочийĕсен митингĕ мар, темиçе çĕршывран суйласа пухса килнĕ фашистла чиновниксен кĕтĕвĕ пулнă. Çав фашистла чиновниксем гитлерла Германин ĕçлев фронтĕнчи «аслă çитĕнĕвĕсене» мухтава кăларччăр тесе, вĕсене ятарласа укçа тӳленĕ. Пуриншĕн те паллă, Германире ютçĕршыв рабочийĕсене — французсене, поляксене, итальянецсене, словаксене, югославсене, бельгиецсене, голландецсене тата ыттисене те темиçе миллионшарăн тытса усраççĕ. Вĕсене Германире ĕç укçи çавтери сахал тӳлеççĕ, ятарласа тунă лагерьсенче тытса усраççĕ. Çав лагерьсенчи режим концентрациллĕ лагерьсенчи режимран нихăш енчен те уйăрăлса тăмасть. Унта пурăнакансем выçăхса çитнипе вилеççĕ. Миллионшар ирĕклĕ çынсене роботсем (механически этем) туса хуни — çакă ĕнтĕ Гитлер мĕнпур этемлĕх валли хатĕрлекен «çĕнĕ йĕрке» пулса тăрать. Çакăн пек чуралăх системине мухтасси — ютçĕршыв рабочийĕсем текен çынсен, тĕрĕссипе тĕрлĕ национальноçсенчен сутăн илсе пухнă гестапо агенчĕсен çав митингĕн чăн-чăн тĕллевĕ пулнă. Хăйсене «социалистсем» тесе павлин тĕкĕсемпе витĕнме тем пэк тăрăшсан та, Германи нацисчĕсем рабочисене хăйсен енне нихăçан та çавăрма пултараймаççĕ, мĕншĕн тесен вĕсен рабочисемпе тата рабочи класпа пĕр пекки нимĕн те çук.

Англин тата Америкăн хăшпĕр корреспонденчĕсем—Мускав фронтĕнчи ĕçсем мĕнле тăраççĕ, — тесе ыйтнине хирĕç Лозовский çапла ответленĕ:

Калинин, Можайск, Мало-Ярославец, Клин, Волоколамск тата Тула енĕсенчи хаяр çапăçусем пĕр лăпланмасăр пыраççĕ. Калас пулать, нимĕçсем фронтăн çак енĕсенче пĕр паллă çитĕнӳ туни çинчен те калама пултараймаççĕ. Нимĕçсен атакисене сирсе-сире пăрахнă, совет войскисем нимĕç войскисене хирĕç вăйлăн пыра-пыра çапаççĕ. Нимĕçсем кăштах маларах кайма пултарнă вырăнсенче вĕсене уйрăмах хăватлăн пыра-пыра çапаççĕ. Нимĕçсен çухатăвĕсем питех те пысăк, вĕсем çавăн пек пысăк çухатусем тунипе те малалла пачах та сахал кайма пултарнă. Çакăнтан ĕнтĕ çапла вывод тума пулать: нимĕçсем октябрĕн 2-мĕшĕнче вăйлăн суйăхса Мускав çине малтанхи хут хаяр наступлени тума пуçлани путланса ларчĕ. Мускав çине ноябрĕн 16-мĕшĕнче тума пуçланă иккĕмĕш наступлени те çавăн пекех путланса ларасси çинчен шантарсах калама пулать.

Англин Ливири наступленийĕ

ЛОНДОН, ноябрĕн 24-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви Лондона çитнĕ юлашки хыпарсем тăрăх çакна пĕлтерет. Англин Ливири войскисем Тобрук, Бир-эль-Гоби тата Египет чиккийĕ хушшинчи вырăна савăлланса кĕрсе тăшман вăйĕсене темиçе тĕрлĕ группăна уйăрса тăратнă. Тăшман çарĕн пĕр группине унăн Соллум — Хальфай районĕнчи базинчен татса илнĕ. Çак ушкăн, пĕтĕсрен çăлăнас тесен, англичансен бронетанковăй войскисен линине татса тухсан çеç çăлăнма пултарать. Тăшманăн иккĕмĕш группине Бир-эль-Гоби районĕнче хупăрласа лартнă. Тобрук—Бир-эль-Гоби—Бардия виçкĕтеслĕхĕнче тăракан тăшман çарĕсене пур енчен те хупăрласа илнĕ.

Лондонри авторитетлă çынсем хушшинче англичансен Ливири вăрçă ĕçĕ ăнăçлăн пырать тесе шутлаççĕ, кăна уйрăмах Англи çарĕсем Бардия хулине илнĕ хыççăн тата Сиди-Резех районĕнче çирĕпленсе çитнĕ хыççăн çапла шутлама пулать. Англичансем Соллум районĕнче çавăрса илнĕ тăшманăн тĕп вăйĕсен шутĕнче пĕр пехотнăй дивизи тата çак дивизи çумĕнчи танксемпе мото-механизированнăй çар чаçĕсем тăраççĕ пулĕ теççĕ. Кунти танксем нимĕç салтакĕсен аллинче тăраççĕ, анчах та çарăн ытларах пайĕ итальянецсем пулĕ тесе шутлаççĕ.

Çавăрса илнĕ нимĕçсемпе итальянецсен вăйĕсем хĕвеланăç еннелле татса тухма тăрăшаççĕ. Апла пулин те, Лондонра шутланă тăрăх, вĕсене кунти ункăран тĕрĕс-тĕкĕллĕн хăтăлса тухма майĕ çук.

Нимĕçсен суйи

АНКАРА, ноябрĕн 23-мĕш. (ТАСС). Нимĕçсем çĕнĕрен суя сарма тытăннă. «Анадолу» хаçат ноябрĕн 19-мĕшĕнче тухнă номерĕнче фотоӳкерчĕк пичетлесе кăларнă. Çав фотоӳкерчĕк айне: «Хĕвелтухăç фронтри çапăçусенче тытса илнĕ совет полкĕн хĕрлĕ ялавĕ» тесе çырнă пулнă. Чăннипе илсен ӳкерчĕк çинче нимĕçсен икĕ салтакĕ «Переходящее знамя лучшей средней школы Шимского роно за отличную учебу» тесе çырнă ялава тытса тăнине кăтартнă, ялав çинче çырнисем аванах курăнса тăнă. Çакă Германи влаçĕсен суйи тăрă шыв çине тухнине лайăх кăтартса парать те ĕнтĕ. Америка пичечĕ хăй вăхăтĕнче нимĕçсем Украинăра тытса илнĕ пионерсен ялавне полк ялавĕ тесе кăтартса пама хăтланнине тăрă шыв çине кăларнăччĕ.

Польшăра сыпной тиф сарăлни

ЖЕНЕВА, ноябрĕн 23-мĕш. (ТАСС). Нимĕçсем оккупациленĕ Польшăра сыпной тиф чирĕ вăйлăн сарăлма пуçланă. Германи информаци бюровĕ пĕлтернĕ тăрăх, çак ыйтăва Германи влаçĕсен канашлăвĕнче сӳтсе-явнă. Çав канашлура сыпной тиф сарăлнăшăн еврейсем айăплă, тесе йышăннă. Влаçсем сыпной тиф чирĕ сарăласси патне илсе пынă тискер выçлăха тата тасамарлăха пĕтерес тĕлĕшпе нимĕнле мера та йышăнмаççĕ. Сыпной тиф тата ытти чирсемпе чирлесе кашни кун пиншер çын вилет.

Комсомолецсемпе çамрăксен виççĕмĕш воскресникĕ

ÇĔМĔРЛЕ. **(Хамăр корр.)** Ноябрĕн 23-мĕшĕнче пулнă воскресникре районĕпе тăватă пин çын ытла ĕçленĕ. Древкомбинатри рабочисемпе работницăсем воскреснике нумай хутшăнса ĕçленĕ. «Самолет» колхозран 171 çын, «14 лет Октября» колхозран 85 çын, çавăн пекех ытти колхозсенчен те чылай çынсем воскреснике тухнă.

* * *

ÇĔРПӲ. **(Хамăр корр.).** Иртнĕ вырсарникун районри комсомолецсемпе çамрăксем тата ĕççыннисем воскреснике тухрĕç. Районĕпе 2060 çын хутшăнса 1573 ĕçкунĕ, 1064 тенкĕ укçа ĕçлесе илнĕ.

Профшкулта 194 çын 468 тенкĕлĕх, «Перламутр» фабрикинчи 94 çын 60 тенкĕлĕх ĕçленĕ.

* * *

Шупашкарти Ленин ячĕпе тăракан фабрикăра ноябрĕн 23-мĕшĕнче воскресникре 100 çын ĕçленĕ. Вĕсем 373 брюки çĕленĕ, 403 тенкĕ ытла ĕçлесе илнĕ. Уйрăмăнах комсомол организацин секретарĕ Христофорова, Макарова, Столярова, Егорова работницăсем пысăк хастарлăхпа ĕçлерĕç. Вĕсем пурте нормăна 140-шер процент тултарнă.

Учебниксем мĕншĕн çитмеççĕ

Ĕççыннисен культурăллă шайĕ пирĕн çĕршывра çулран çулах ӳссе пырать. Çакă вара культура таварĕсене туса кăларса вĕсене халăх патне çитерес ĕçе аталантарса пыма хушать.

Çавăнпа та пирĕн издательствăсем пичетлесе кăларакан продукци хисепĕ те ӳссе пырать. Кăçалхи çул Чăвашгиз чылай паха кĕнекесем пичетлесе кăларчĕ. Вĕсен хушшинче учебниксем те, литература произведенийĕсем те, оборона литератури те тата ытти те пур. Çак продукцие ĕççыннисем патне çитересси суту-илӳ работникĕсен хисеплĕ ĕçĕ пулса тăмалла.

Анчах, тӳрех калас пулать, Чăваш потребсоюз системи кĕнекепе суту-илӳ тăвас ĕçе халиччен те вĕренсе çитеймест-ха. Ку çеç те мар, вăл çак ĕçе пачах хакламасть, унпа «аппаланма» та шутламасть. Çапла вара, республикăри культура ĕçĕн пĕр участокне пысăк сиен кӳрет.

Илер учебниксене сутас ĕçе. Кăçал Чăвашгиз, ытти çулсенче учебниксем çитменнине шута илсе, вĕсене çителĕклĕ таранах кăларма тăрăшрĕ. Вăл ĕнтĕ питех те тĕрĕс турĕ. Сăмахран, 5—6-мĕш классенче вĕренмелли «Авалхи тĕнче историне» 40 пин экземпляр пичетлесе кăларнă. Ытти учебниксем тĕлĕшпе те ĕç çавăн евĕрлех тăрать. Пĕр сăмахпа каласан, кăçал учебниксем тĕлĕшпе çитменлĕхсем пулмалла мар пек курăнать. Кашни вĕренекен хăйне кирлĕ учебника туянма пултарать.

Анчах мĕн куратпăр-ха эпир чăннипе илсен? Райпотребсоюзсен айăпĕпе чылай шкулсенче учебниксем çитменни палăрать. Сăмахран, Çĕрпӳ районне илсе кăтартма пулать. Çуллахи вăхăтра учебниксене сутса илес ĕçе шкулсенче, сельпосенче организациленĕ пулнă. КОГИЗ-ăн районри магазинĕ учебниксем 3 пин тенкĕлĕх илсе сутнă. Çав вăхăтрах райпотребсоюз ку тĕлĕшпе пачах ĕçлемен. Çавна пула хулари потребитель обществи, Рындинăри, Янзакассинчи, Патăръелĕнчи сельпосем пĕр учебник та илсе сутман. Çав вăхăтрах шкулсенче учебниксем çитменни хытă сисĕнет, çавăнпа та вĕренӳ ĕçĕнче йывăрлăхсем пулма пултараççĕ. Учебниксем пуринчен ытла истори, географи, тăван чĕлхе предмечĕпе сахал. «Сталинцы» колхозри туллимар вăтам шкулти 5—6-мĕш классенче географи предмечĕпе 4-шар учебник çеç юлнă. Чăвашгиз склачĕсенче вара вĕсем çителĕклĕх, анчах усăсăр выртаççĕ.

Çавăн пекех начар тăрать ĕç Элĕк, Канаш тата ытти районсенче те. Мĕнрен килет-ха çак çитменлĕх?

Пуринчен малтан, Чăвашпотребсоюз правленийĕ тата унăн председателĕ Ларионов юлташ йăнăш, сиенлĕ çул тытса пынинчен. Чăвашсоюз кĕнекесемпе суту-илӳ тума ӳркенет. Ĕççыннисен ыйтăвĕсене тивĕçтерес тĕлĕшпе вăл сӳрĕккĕн ĕçлет. Çĕрпӳ райпотребсоюзĕ 8.800 тенкĕлĕх учебниксем ярса пама заказ панă, анчах Чăвашсоюз ятарласах вăл заказа пурнăçа кĕртмесĕр тăрать. Ăна кура райпотребсоюзсем те начар ĕçлеççĕ. «Райсоюз не организовал торговлю учебниками», тесе çырса пĕлтереççĕ пире Элĕкрен.

Чăвашпотребсоюзăн çак сиенлĕ йăлине кăтартса паракан фактсене нумай илсе кăтартма пулать. Темиçе тĕслĕх çеç илсе кăтартатпăр.

Оборона литературине халĕ ĕççыннисем питех те хăвăрт илсе пĕтереççĕ. Всевобучра вĕренекенсене уставсем тата ытти кĕнекесем питĕ кирлĕ. Чăвашсоюз вара çавна ниепле те ăнланаймасть: вăл издательствăсене пĕрер-икшер пин экземпляр кăна заказ парать. Çак кунсенче пичетленсе тухнă пĕр паха кĕнеке пĕтĕмпе республикăра 90 пин экземпляр ытла сутăнса пĕтрĕ. Чăвашсоюз вара çав кĕнекене 1900 экземпляр кăна ыйтнă.

Кĕнекепе суту-илӳ тума пĕлмен пирки чылай чухне çакăн пек пулать: пĕр районра истори учебникĕсем сутăнмасăр выртаççĕ, географи учебникĕсем вара çитмеççĕ. Çак районпа юнашарах тепĕр районра истори учебникĕсем çитмеççĕ, географи учебникĕсем сутăнмасăр выртаççĕ. Çавна пула райсоюзсем хăйсем те сиен кураççĕ, шкулсен ĕçĕнче те чăрмавсем пулаççĕ. Анчах çапах та Чăвашсоюз çак çитменлĕхе пĕтерме тăрăшмасть, райсоюзсем çав учебниксене улăштарса илессине организацилемест.

Пирĕн çакна ыйтас килет: культура таварĕсемпе суту-илӳ тума юратман çынсем, хăйсен юлхавлăхĕпе тĕлĕнтерсе ларакан, шкулсен ĕçĕнче чăрмавсем тăвакан çынсем Чăвашсоюзра тата нумай ларĕç-ши?

Анчах çутĕç органĕсен те алла усса ларма тăрахас пулать. Наркомпроспа районсенчи çутĕç отделĕсем шкулсенче мĕнле учебниксем çитменнине пĕлсе тăма, вĕсене шкулсем патне çитерес тесе тăрăшма тивĕçлĕ. Çакна вĕсем халĕ кирлĕ пек туса пымаççĕ-ха.

Кадрсем хатĕрлеççĕ

Гитлерла вăрă-хурахсем пирĕн тăван çĕршыв çине тапăннине хирĕç ответлесе, Чăваш республикин çĕрĕç халăх Комиссариатĕнчи хĕрарăмсем оборона ĕçне арçынсемпе пĕртанах активлăн хутшăнса ĕçлеççĕ.

Çĕрĕç Халăх Комиссариатĕнчи 76 хĕрарăмран 46 çын вунă кунлăх ГСО курсĕнчен вĕренсе тухрĕç. Август уйăхĕнче мĕнпур хĕрарăмсем пĕрремĕш ступеньлĕ ПВХО нормине пачĕç.

РОКК организацийĕ пуçарнипе нумаях пулмасть 34 хĕрарăм сандружина курсĕнчен вĕренсе тухрĕç.

Т. НИКИТИН.

Пĕчĕк фельетон

Хыпар мастерĕсем

Çурçĕр. Берлинра тухакан «Фелькишер беобахтер» хаçат редакцийĕ хĕрсех ĕçлет.

Хĕвелтухăçĕнчи фронтран пыракан хыпарсен пуçлăхĕ Мускав карттине хăй умнех сарса хунă та хăйĕн пушă та кукша пуçĕнчен хаçата кĕртме юрăхлă çĕнĕ хыпарсем çуралса тухасса кĕтсе ларать. Ларсан-ларсан:

— Мориц!—тесе чĕнсе илет вăл шухăм тумланнă сарă йĕкĕте. — Вула-ха, çакăнта мĕн çырнă?

Мориц ӳсĕрсе илет те, хăйĕн хĕрлĕ сăмсине карттă тĕлне туса, вуласа парать:

— «Кузнецкий мост» тесе çырнă, герр!—тет, куçне карттă çинчен пĕр кĕленчĕк питлĕ пуçлăхĕ çинелле куçарса.

— Аван. Çыр-ха, Карл,—тет пуçлăх тĕксĕм куçлăх тăхăннă, ватăрах сăнлă çынна.—Çапла çыр: «Ĕнер пирĕн самолетсен ушкăнĕ Мускав хулинчи Кузнецкий кĕпере бомбăсемпе сиктернĕ. Шыв тăрăх совет салтакĕсен виллисем ишсе çӳреççĕ».

— Каçарăр!—тет Мориц ятли, ăна пӳлсе—«Кузнецкий мост» тесе çырнă тĕлте нимĕнле шыв та çук. «Мост» тенĕ, шывĕ çук!

— Мĕнле апла?—тет пуçлăх.—Кӳр-ха. Хам пăхам. Хм... Чăнах тем?

Пуçлăх хăйĕн сăмси çунаттине карандашпа сĕркелесе, куçĕсене мачча çинелле ярса ларнă хыççăн, Морица каллех вулаттарать.

— «Большевистская улица» тенĕ. Урамĕ вăрăм,—тет Мориц, куçне карттă çинчен уйăрмасăр.

— Тата мĕнле урам пур унта?

— Акă куçăм тĕлне Дьяконовский переулок тени пулчĕ.

— Ăхă! Дьяконовский? Большевистский? Çырар, Карл!—тет пуçлăх хавасланса. — Дьяконовский переулокра пурăнакансем Большевистский урамра пурăнакансене хирĕç шутсăр вăйлă çапăçнă. Дьяконовский переулокра пурăнакан дьяконсем Большевистский урамра пурăнакан большевиксене нумайĕшне... «вĕлернĕ» тес-ши, тыткăна лектернĕ тес-ши? Мĕнле çырсан ĕненмеллерех пулĕ-ши, калăр-ха.

— «Нумайĕшне вĕлернĕ, нумайĕшне тыткăна лектернĕ» тесен ĕненмеллерех пулать, герр,—тет Мориц ятли, сассине антарса.

— Юрать. Çыр. Мориц каланă пекех: «Нумайĕшне вĕлернĕ, нумайĕшне тыткăна лектернĕ», тейĕпĕр. Тата мĕн пур?—ыйтать Морицран пуçлăх.

Куçĕ «Колбасный переулок» тенĕ вырăна ӳксенех, Мориц Берлинра эрзацсенчен (ашран мар) тунă колбаса çеç çуррине аса илсе, хаш хуйхăрса ярать. Малалла пăхса каять.

— «Инвалидная улица» тени пур.

— Инвалидная? Çыр, Карл: «Халĕ Мускаври Инвалиднăй урамра никам та пурăнмасть. Унта пурăннă инвалидсене Мускав влаçĕсем пĕтĕмпех хăшĕсене танксем çине, хăшĕсене самолетсем çине лартса пире хирĕç вăрçма кăларса янă», те.

— «Коровий вал» пур тата. «Олений вал»...—тет карттă çине пăхса ларакан Мориц.

— Аван!—тет пуçлăх, тутлăн ӳсĕрсе илсе.—Çыр, Карл: «Большевиксем Мускав урамĕсене баррикадăсем тума материал çителĕксĕррипе аптăраççĕ. Çавăнпа валсене вĕсем çĕçен хирсенчен хуса пынă ĕнесенчен тата полярнăй крайсенче пурăннă пăлансенчен тăваççĕ» те. Мĕн тата унта?

— «Кисельный переулок».

— Кисельный? Вăл переулока асăнса мĕн те пулин çырасах пулать. Вăл пирĕн салтаксене Мускавра кĕсел нумайййи çинчен аса илтерет, хавхалантарать...

— Тата «Бородинская улица» пур.

— Бородино. 1812-мĕш çул..., Наполеон... Остров Святой Елены... Кун çинчен юрамасть. Хăрах минутлăха!—тет пуçлăх, шăнкăртатакан телефон трубкине ярса тытса.—Алло! Итлетĕп! Мĕн? Тревога? Совет самолечĕсем Берлин хули çине бомбăсем пăрахма килнĕ тетĕн? Нумайăн-и?..

Хыпар мастерĕсем, часрах пытанас тесе, ӳке-ӳкех бомбоубежищĕне чупрĕç.

ИВАН МУЧИ.

Çĕнĕ кĕнекесем

Чăвашсен Государство Издательствин ача-пăча литературин секторĕ юлашки вăхăтра çакăн пек çĕнĕ кĕнекесем кăларчĕ:

Ал. Исбах. Ывăлĕ. Чăвашгосиздат, 1941 ç., 16 стр., тиражĕ 3000 экз., хакĕ 40 пус.

Çак кĕнекене кĕçĕн çулхи ачасем валли кăларнă. Кĕнеке 15 çулхи разведчикăн паттăр ĕçĕсем çинчен калать. Нимĕç фашисчĕсем пирĕн çĕршыва тапăнса кĕрсессĕнех çак ача партизансемпе пĕрле вăрмана кайса пытаннă, унта вăл партизансене пур енчен те пулăшса пынă. Вăл разведкăна кайса килнĕ хыççăн пирĕн партизансем нумай фашистсене пĕтерсе тăкнă.

Карельски перешеекра. Чăвашгосиздат, 1941 ç., 52 стр., тиражĕ 3000 экз., хакĕ 75 пус.

Асăннă кĕнекене Совет Союзĕн геройĕсен калавĕсене кĕртнĕ. Хăйсен калавĕсенче вĕсем пирĕн паттăр Хĕрлĕ Çар 1939—40 çулсенче Карельски перешеекра белофинсене тата вĕсен питех те вăйлă укреплениине, Маннергейм линине, çĕмĕрсе тăкни çинчен кĕскен те ăнланмалла каласа параççĕ. Кĕнекене Чибисов юлташ статьине кĕртнĕ. Хăйĕн статьинче вăл Маннергейм линине мĕнле туни çинчен лайăх ăнлантарса парать. Ăнланма аван пултăр тесе, кĕнекене Маннергейм линин карттине те кĕртнĕ.

С. Злобин, Салават. Чăвашгосиздат, 1941 ç., 48 стр. тиражĕ 3000 экз., хакĕ 1 тенкĕ.

Ку кĕнекене вăтам çулхипе кĕçĕн çулхи ачасем валли кĕскетсе кăларнă. Автор ачасене Емельян Пугачев вăхăтĕнче пурăннă, унпа пĕрле вырăс помещикĕсемпе боярĕсене хирĕç çапăçнă пушкăрт халăх геройĕн—Салават Юлаевăн пурнăçĕпе паллаштарать.

Геннадий Фиш. Кимас-кӳлли ялĕ парăнни. Чăвашгосиздат, 1941 çул, 140 стр., тираж 2600 экз., хакĕ 3 тенкĕ.

Повеçе çыракан авторĕ хăй 1920—22 çулсенче интернациональнăй çарта служить тунă. Унăн командирĕ Тойво Антикайнен пулнă. Вăл ертсе пынипе хĕрлисен отрячĕ 1922 çулта, йĕлтĕрпе питех те вăрăм çул туса, белофинсене аркатса тăкнă. Çак паттăр çапăçăва тивĕçлипе хакласа, совет правительстви унăн командирне — Тойво Антикайнена Хĕрлĕ ялав орденĕпе наградăланă. Повеçре автор çав çарăн паттăр ĕçĕсемпе лайăх паллаштарать.

Оборона фондне пулăшмалли спектакльсем

Чăвашсен Академиллĕ театрĕнчи артистсем хăйсен канмалли кунĕсенче кашни уйăхрах пĕрре вырăсла, тепре чăвашла постановкăсем парса пухăннă укçине пĕтĕмпех оборона фондне памалла турĕç.

Куракансенчен пухăннă укçа оборона фондне каяс пирвайхи спектакль декабрĕн 1-мĕшĕнче, вырăсла пулать.

Театр коллективĕ çав спектакльсене курма Шупашкар граждăнĕсем ытларах çӳресе оборона фондне ытларах укçа хывма пулăшасса ĕмĕтленет.

И. М.

Машинăсене вăхăтра юсас пулать

Пăрачкав районĕнчи «Красногор», «Трактор» тата ытти колхозсенче те ялхуçалăхне сиенлекен хурткăпшанкăсемпе кĕрешмелли машинăсене тирпейсĕр пăхса усранине палăртнă. Ĕçленĕ хыççăн çав машинăсене тасатман, вĕсем уçă çĕртех лараççĕ. Паллах, машинăсене тирпейсĕр пăхса усранă çĕрте вĕсем час çĕмĕрлеççĕ, вĕсен уйрăм пайĕсем çухалаççĕ.

Ялхуçалăх машинисене уçă çĕрте, юр айĕнче лартма юрамасть. Ялхуçалăхне сиенлекен хурткăпшанкăсемпе кĕрешмелли опрыскивательсен тата опылительсен резина шлангĕсене илсе сивĕ тăракан çуртйĕрте, тир-сăранран тунă пайĕсене типĕ тăракан, ăшăрах çуртйĕрте усрамалла. Машинăсене хăйсене тутăхасран çу сĕрсе сарайсене майлаштарса лартмалла.

Çуракине хатĕрленнĕ май, ялхуçалăхне сиенлекен хурткăпшанкăсемпе кĕрешмелли машинăсене те халех юсама тытăнмалла. Вĕсем çурхи вăхăт тĕлне ĕçлеме хатĕр пулмалла.

Т. НИКИТИН:

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

ВЕСЬ ЖИЛОЙ ФОНД,
принадлежащий государственным предприятиям, учреждениям и организациям и Советам депутатов трудящихся,
подлежит обязательному страхованию.
Владельцы жилого фонда обязаны не позднее 1 декабря с. г. сообщить сведения о жилых домах и хозяйственных постройках при них, подлежащих обязательному страхованию, районным и городским инспекциям Госстраха, на бланках установленной формы.
Бланки выдаются инспекциями Госстраха.
3—1 Чувашгосстрах.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 6584 Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 557. Ф. б. 58 84 п. л.